

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Rok založení Čínské lidové republiky (1949) v československém dobovém tisku

Year of foundation of the People's Republic of China (1949) in the contemporary
Czechoslovak press

OLMOUC 2015

Pavla Chovančáková

vedoucí diplomové práce: Mgr. Ondřej Kučera

Univerzita Palackého v Olomouci
Philosophical Faculty
Akademický rok: 2014/2015

Studijní program: Philology
Forma: Full-time
Obor/komb.: Čínská filologie (ČINF)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
CHOVANČÁKOVÁ Pavla	Jeřmaň 8, Bouzov	F111190

TÉMA ČESKY:

Rok založení Čínské lidové republiky (1949) v dobovém československém tisku.

NÁZEV ANGLICKY:

Year of foundation of the People's Republic of China (1949) in the contemporary Czechoslovak press.

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. Ondřej Kučera - ASH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Analýza československého dobového tisku z roku 1949. Cílem výzkumu je za použití historicko-srovnávací (komparativní) metody zjistit, jak se ve vybraném dobovém deníku Rudé právo odrazilo vyhlášení ČLR a události, které vyhlášení předcházely.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Rudé právo : orgán Československé sociálně demokratické strany dělnické. Praha: ÚV KSČ, 1920-1995. ISSN 0032-6569.
KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČERA a Petr ORSÁG. Dějiny českých médií 20. století. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. 310 s. ISBN 978-807-3676-988.
FAIRBANK, John King. Dějiny Číny. Vyd. 1., dotisk 1. [i.e. Vyd. 2.]. Překlad Jana Hollanová, Olga Lomová. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2004. 693 s. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-919-5.
BAKEŠOVÁ, Ivana. Československo-Čína 1948-1949, Olomouc. 1997. 145 s.
HOŘENÍ, Zdeněk. Naše Rudé právo. Praha: Rudé právo, 1980. 346 s.
MAREK, Pavel. Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861-1998. Vyd. 1. Olomouc: Katedra politologie a evropských studií Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, 2000. 403 s. ISBN 80-862-0025-6.
ORT, Alexandr. Česká zahraniční politika. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 363 s. ISBN 978-807-3801-311.

Podpis studenta:

Chovančáková Pavla

Datum:

29.4.2015

Podpis vedoucího práce:

ASH

Datum:

29.4.2015

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne 3. 5. 2015

.....

Anotace

Jméno a příjmení autora:	Pavla Chovančáková
Fakulta a katedra:	Filozofická fakulta, Katedra asijských studií
Název diplomové práce:	Rok založení Čínské lidové republiky (1949) v československém dobovém tisku
Vedoucí diplomové práce:	Mgr. Ondřej Kučera
Počet stran:	58
Počet znaků:	74 989
Počet titulů použité literatury/ pramenů/ el. zdrojů:	34/ 17/ 4
Klíčová slova:	Čína, Rudé právo, Československo, československý tisk, Čínská lidová republika, založení ČLR, 1949

Cílem této bakalářské práce je analýza a zhodnocení vývoje událostí v ČLR v roce 1949 spojeného s vyhlášením ČLR v československém dobovém tisku. Ke zkoumání bylo použito *Rudé právo*, ústřední deník KSČ, z roku 1949. Práce kromě frekvence výskytu a tematičnosti zpráv analyzuje také jejich obsahovou stránku vzhledem k tisku světovému. K demonstraci postoje československého tisku k dění v Číně roku 1949 bylo z událostí publikovaných v *Rudém právu* vybráno pět nejvýraznějších témat. Pro posouzení objektivity těchto událostí byla využita dostupná periodika z databází *The New York Times* a australské novinové databáze. Výsledky analýzy ukazují, že Čína byla nad očekávání častým tématem československého komunistického deníku. Objektivita popisu jednotlivých událostí se odvíjela především od tematického obsahu. Nejvíce se tato rozdílnost projevila při politických a státních tématech.

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce Mgr. Ondřeji Kučerovi za odborné vedení zvoleného tématu. Můj velký dík patří také Martině Rysové a Kateřině Szokalové za věcné připomínky, morální podporu a trpělivost, kterou se mnou po celou dobu vytváření této práce měly.

Obsah

Úvod	10
1 Metodologie a materiály.....	12
1.1 Výzkumná etapa	12
1.2 Cíle výzkumu a výzkumné otázky	12
1.3 Metoda výzkumu.....	13
1.4 Literatura a prameny	13
2 Československý tisk v roce 1949.....	15
2.1 Cenzura tisku.....	16
2.2 Tiskové agentury	16
2.3 Rudé právo	17
3 Čína do roku 1949	19
4 Československé mezinárodní vztahy v roce 1949	22
4.1 ČSR a Čína v roce 1949	22
4.2 ČSR a Sovětský svaz v roce 1949.....	24
4.3 ČSR a Velká Británie v roce 1949	24
4.4 ČSR a USA v roce 1949.....	25
5 Čína v roce 1949 v československém tisku	26
5.1 Umístění článků	26
5.2 Tematické oblasti zpráv týkajících se Číny	27
5.2.1 Kuomintang	28
5.2.2 KS Číny.....	28
5.2.3 Vliv Spojených států amerických a Velké Británie	29
5.2.4 Hospodářství Číny	30
5.2.5 Kultura a školství	30
5.2.6 Měnové návrhy a jednání.....	31
5.2.7 Propaganda.....	31
5.2.8 Proslovy a politická rozhodnutí.....	31
5.2.9 Ostatní.....	32
5.3 Statistické vyhodnocení zpráv dle četnosti a obsahu	33

5.4	Prezentace konkrétních událostí v československém tisku a ve světě	35
5.4.1	Osvobození Nankingu a Šanghaje	35
5.4.2	Světový sjezd obránců míru a Kuo Mo-žuo	38
5.4.3	Odstoupení Čankajška z pozice prezidenta	40
5.4.4	Vytvoření ČLR	43
5.4.5	Vyhlášení a uznání ČLR	46
6	Závěr	49
	Resumé	52
	Seznam literatury a pramenů	53

Seznam použitých zkratk

AFP – Agence France-Presse

AP – Associated Press

ADN – Allgemeiner Deutscher Nachrichtendienst

AAP – Australian Associated Press

ČLR – Čínská lidová republika

ČLPPS – Čínské lidově politické poradní shromáždění

ČSR – Československá socialistická republika

ČTK – Československá tisková kancelář

HSTD – Hlavní správa tiskového dohledu

KMT – Kuomintang

KSČ – Komunistická strana Československa

KS Číny – Komunistická strana Číny

MZV – Ministerstvo zahraničních věcí

NRA – Národní revoluční armáda

TASS – tisková agentura Sovětského svazu

UP – United Press

ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa

Ediční poznámka

Všechny čínské názvy a jména v této práci jsou přepisovány dle české transkripční normy. Názvy, pro které v češtině existuje ustálený ekvivalent, jsou ponechány v této formě. Pouze u citačního aparátu a seznamu použité literatury je ponechána transkripční verze originálu. Názvy použitých periodik jsou v textu psány kurzívou. Informace převzaté popř. citované z anglických zdrojů jsou přeloženy do češtiny autorkou této práce.

Úvod

Pro svou bakalářskou diplomovou práci jsem si zvolila rok 1949, resp. rok založení Čínské lidové republiky (ČLR) a odraz těchto událostí v československém tisku. V první části své práce se budu zabývat obdobím od 1. ledna do 30. září. 1949, tedy obdobím před vznikem ČLR. V této části se zaměřím na povahu československého tisku v roce 1949 a na tiskové agentury, ze kterých informace týkající se Číny pocházely.

Druhá kapitola pojednává o všeobecných událostech, které předcházely vzniku ČLR od Pochodu na sever (1924), počátku občanské války mezi Komunistickou stranou Číny (KS Číny) a Kuomintangem (KMT), až po vyhlášení ČLR a její uznání Československem. Poslední teoretická kapitola je věnována mezinárodním vztahům Československa s důrazem na vztahy česko-čínské, které také ovlivňovaly charakter zpravodajství

V úvodu praktické části následuje vyhodnocení umístění nalezených článků a jejich rozdělení do tematických oblastí. Na tomto tematickém základě jsem se pokusila zprávy statisticky vyhodnotit dle jejich obsahu a četnosti. V poslední kapitole jsem vybrané informace světového významu kriticky zasadila do kontextu celosvětového tisku pro komparaci, jak byla tato zpráva prezentována v československém komunistickém periodiku a jak na ni naopak pohlížel světový tisk nekomunistický.

Toto téma jsem si zvolila z několika důvodů. Rok 1949 byl pro Čínu 20. století přelomový. Vítězství komunistické strany znamenalo pro Čínu a její v té době zbídačené obyvatelstvo nejen konec občanské války, ve které dle odhadů zemřelo až 6 milionů lidí (včetně civilistů)¹, ale také vítězství nadějí nejchudší vrstvy čínského obyvatelstva na lepší život. Rokem 1949 se tak Čína zařadila mezi tehdejší světová centra komunismu.

Pouze rok před vyhlášením ČLR proběhla v Československu také jedna z přelomových událostí, která ovlivnila nejen československou historii. Jednalo se

---

¹LYNCH, Michael J. *The Chinese Civil War 1945–49*. Long Island City, NY: Osprey Pub., 2010. s. 91. ISBN 1841766712.

o únorový převrat 1948, tzn. faktické převzetí státní moci v zemi KSC. Většina obyvatel země tento moment chápala jako zásadní politickou změnu ve fungování státu, která nižším a středním vrstvám obyvatelstva zajistí třídní rovnost a zabrání vzniku jakéhokoli nového válečného konfliktu. Budoucí události však dle mého názoru ukázaly, že toto vítězství bylo jedním z nejnešťastnějších jak v českých tak čínských dějinách, ačkoli pro Čínu bylo kvůli tehdejšímu stavu země zpustošené občanskou válkou přijetí komunismu téměř nevyhnutelné. Tuto částečnou paralelu vidím jako velmi zajímavý fakt v moderních dějinách obou států.

Touto analýzou bych současně chtěla ověřit, zda se zprávy v československém tisku z období před vznikem ČLR nějak zásadně lišily od zpráv světových v závislosti na připojení Československa ke komunistickému bloku.

Po únoru 1948 se hlavním zpravodajským aparátem stala KSC, jež byla pod silným vlivem sovětské tiskové agentury TASS.² V té době bylo československé velvyslanectví v Číně z důvodu porážky Kuomintangu rozděleno. Část přesídlila do Kantonu (M. Konečný), druhá část pak zůstala v Nankingu, kde v roce 1949 působil úředník československého velvyslanectví v Nankingu Jan Hejl. Ten informoval Ministerstvo zahraničních věcí (MZV) o situaci v poválečné Číně.³ Je možné, že do některých ze zkoumaných zpráv pronikly také informace pana Hejla. Jeho příspěvky jsou však aktuálně součástí archivního fondu MZV v Praze. Vstup do tohoto objektu je komplikován bezpečnostními opatřeními a krátkou otevřenou dobou. Proto jsem zkoumáním zpráv Jana Hejla nezařadila jako primární složku svého výzkumu.

Posledním a z mého pohledu hlavním důvodem proč jsem si toto téma zvolila je má záliba v moderních dějinách Číny.

---

² KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. s. 143. ISBN 9788073676988.

³ BAKEŠOVÁ, Ivana. *Legionáři v roli diplomatů: československo-čínské vztahy 1918–1949*. Vyd. 1. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2013. s. 148. Varia (Filozofická fakulta Univerzity Karlovy), 12. sv. ISBN 9788073084622.

1 Metodologie a materiály

1.1 Výzkumné téma

Tématem výzkumu je založení ČLR a události roku 1949, které založení předcházely v periodiku *Rudé právo*, ústředním deníku KSČ, z roku 1949. Následná interpretace těchto událostí ve zmíněném československém tisku a jejich kritické zasazení do celosvětového kontextu prezentovaného zahraničním tiskem.

1.2 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

Cílem výzkumu je za pomoci komparativní metody zjistit jak a s jakou četností informoval vybraný československý deník *Rudé právo* o období roku 1949 do vyhlášení ČLR. Především mě zajímá, zda se v závislosti na některých klíčových událostech roku 1949 měnil počet těchto tematických zpráv či nadále zůstával konzistentní. Kromě četnosti se budu věnovat i obsahu zpráv, přičemž vybrané informace budou zasazeny do světového kontextu pro komparaci jejich prezentace u nás a ve světě. V neposlední řadě bude tato práce také analyzovat, v jakém rozsahu se v konkrétních článcích projevovala cenzura tisku či komunistická propaganda oproti jiným zahraničním novinám a jak *Rudé právo* reagovalo na samotné vyhlášení ČLR. Ve své práci bych tedy chtěla zodpovědět:

1. S jakou četností a periodicitou informoval deník *Rudé právo* o událostech v Číně v období 1. 1.–7. 10. 1949?
2. Byly všechny zahraniční zprávy o Číně zprostředkovávány sovětskou tiskovou agenturou TASS?
3. V jakém rozsahu se ve zprávách projevovala cenzura či komunistická propaganda?
4. Lišily se zásadně důležité informace v českém a zahraničním tisku?

Jelikož se jedná o období po únorovém převratu roku 1948, kdy se ČSR dostává do poměrně silného vlivu Sovětského svazu, předpokládám, že články týkající se Číny se budou vyskytovat minimálně v polovině všech dostupných výtisků *Rudého práva*. Stejně tak se domnívám, že cenzura tisku bude poměrně explicitní, z důvodu, že všechny či většinu zpráv československý tisk po roce 1948 přebíral výhradně

ze sovětské tiskové kanceláře. Závěrem si tedy myslím, že informace v českém tisku budou oproti zahraničnímu velmi zkreslené či neúplné.

1.3 Metoda v ýzkumu

K výzkumu bude použita historicko-srovnávací (komparativní) metoda vycházející ze statistické analýzy četnosti a interpretace událostí deníku *Rudé právo*. V roce 1949 byla jedinou fakticky vládnoucí stranou v Československu Komunistická strana Československa (KSČ). I přesto, že v této době existovaly ještě dvě další politické strany, jejich význam byl již téměř zanedbatelný. Z tohoto důvodu jsem ke své práci zvolila dobový deník KSČ *Rudé právo*. *Rudé právo* bylo ústředním deníkem KSČ především mezi lety 1948–1989, než se část redakce odpoutala od KSČ a začala *Rudé právo* vydávat sama (1989). V roce 1949, ve kterém budu toto periodikum zkoumat, šlo tedy o jeden z nejdůležitějších nástrojů propagandy komunistického režimu u nás. Zároveň se jednalo o deník s nejvyšším nákladem.⁴ Ke své analýze jsem využívala pouze dostupná pražská vydání *Rudého práva* v elektronické podobě, jelikož olomoucké vydání deníku ve fyzické podobě pro rok 1949 nebylo ve Vědecké knihovně Olomouc kompletní.

1.4 Literatura a prameny

Hlavní prameny použité při této práci jsou pražské výtisky deníku *Rudé Právo* KSČ z roku 1949, které jsou dostupné ve Vědecké knihovně Olomouc v elektronické podobě. Pro teoretickou část jsem čerpala především z *Dějin českých médií 20. století* od Končelíka, Večeří a Orsága. Pro orientaci a přehled v politickém uspořádání Československa v roce 1949 jsem využila *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861–1998* od Marka a kolektivu a *Dějiny zemí koruny české II.* od Běliny a kolektivu. Informace o mezinárodní politice zkoumaného období jsou převzaty z publikace *Česka zahraniční politika* od Alexandra Orta.

O období před vyhlášením Čínské lidové republiky jsem využila publikace od Ivany Bakešové *Legionáři v roli diplomatů Československo-čínské vztahy 1918–1949; Dějiny Číny* od Johna Fairbanka a několik dalších zdrojů citovaných níže.

---

⁴ FRANĚK, Jiří. *Naše Rudé právo: čtyřicet let časopisu KSČ, který bojuje za pravdu, socializmus a mier*. SVPL, 1960.

Pro komparaci zpráv se světovým tiskem jsem využívala australskou databázi historických výtisků novin a databázi amerického deníku *New York Times*, které byly jako jediné volně přístupné.

Velkou inspiraci a pomoc jsem našla v bakalářské práci Markéty Koklarové s názvem *Odras čínsko-japonského konfliktu v československém tisku v roce 1937* a práci paní Zuzany Pospěchové (Bočkové) *Pohled na ČLR v současném českém tisku*.

2 Československý tisk v roce 1949

Po únorovém převratu v roce 1948 nastala v československých médiích velmi výrazná změna. Média se již za svou činnost nezodpovídala veřejnosti, ale vedení KSČ.⁵ Vydavatelem tisku mohly od tohoto okamžiku být pouze politické strany Národní fronty, jednotné odborové organizace a státní instituce.⁶ Nový kulturní zřetel z března roku 1948 se včetně oblastí filmu, divadla a literatury týkal také rozhlasu a novinářů. Jednalo se především o rušení či slučování některých zájmových organizací a regulaci periodického tisku.⁷ Tím započala první fáze cenzury československého tisku. Následoval zákon o znárodnění téměř veškerého polygrafického průmyslu a již ke konci dubna 1948 postihla všechny periodické tiskoviny vyhláška o hospodaření s papírem. Každé tiskovině bylo přiděleno pouze určité množství papírů, které nesmělo být jakýmkoli způsobem překročeno. Současně musely tiskárny vždy před sazbou jakékoli publikace žádat ministerstvo o povolení. Povolení k vydávání časopisů a jiných týdeníků či měsíčníků měly v roce 1949 také některé svazy.

Prvním ideovým svazem, který na našem území po roce 1948 vznikl, byl Svaz československých novinářů. „Podle zákona se novinářem z povolání mohl stát pouze člen svazu.“⁸ Během let 1948–1950 bylo rozhodnuto o změně funkce zpravodajství a struktury novin. Od ledna 1949 se měla zcela zrušit inzertní část novin. Dále byl schválen návrh na reorganizaci Československé tiskové agentury (ČTK), čímž měla agentura získat monopol na distribuci zahraničních zpráv. Čím více se československá žurnalistika podřizovala třídnímu diktátu komunistické strany, tím méně se stávala profesionální kvalifikovanou činností. Již na konci roku 1948 začaly český tisk plnit budovatelské reportáže, články o vzorových pracovnících a sloupky zaměřené na třídní boj. Výjimkou nebyla ani pravidelná ideová školení novinářů.⁹

Rudé právo mělo jako ústřední deník KSČ právo určovat mediální agendu. Celou jeho redakci tvořili pouze komunističtí novináři. Při analýze *Rudého práva* z roku 1949 je znát, že nastolením nového režimu se velmi rychle stírala hranice mezi skutečnou

⁵ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. 2010. s. 137.

⁶ JANOUŠEK, Pavel, Petr ČORNEJ a Alena FIALOVÁ. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007–2008. s. 83. ISBN 9788020015280.

⁷ KNAPÍK, Jiří. *Únor a kultura: sovětizace české kultury 1948–1950*. 1. vyd. Praha: Libri, 2004. s. 40. ISBN 8072772120.

⁸ KNAPÍK, Jiří. *Únor a kultura: sovětizace české kultury 1948–1950*. Praha: Libri, 2004. s. 144.

⁹ KNAPÍK, Jiří. *Únor a kultura: sovětizace české kultury 1948–1950*. Praha: Libri, 2004. s. 145.

zpravodajskou úlohou novinářů a ideologickou propagandou. Nejvýše postavenou funkcí, jež mohl novinář v této době dosáhnout, byla pozice šéfredaktora *Rudého práva*.¹⁰

2.1 Cenzura tisku

Do roku 1953 zodpovídal za kontrolu tiskovin v Československu tiskový odbor ÚV KSČ, pod kterým fungovalo několik různých organizací. Za ideologický a politický obsah novin a periodických deníků byl do roku 1950 zodpovědný sám šéfredaktor periodika, čímž měla být zajištěna jakási forma autocenzury. V roce 1953 pak byla vytvořena Hlavní správa tiskového dohledu pro ústřední cenzuru tisku (HSTD).¹¹ Šíření zahraničních zpráv o jiných politických režimech nebo nekomunistických státech, které neprošly kontrolou, bylo považováno za trestný čin. Zákaz činnosti většiny zahraničních zpravodajských agentur se projevil až ke konci roku 1949 a pokračoval v dalších letech.¹² Novinky z ciziny tak byly ve zkoumaném období roku 1949 ještě stále přebírány z práce tiskových agentur uvedených v následující kapitole 2.2 Tiskové agentury.

2.2 Tiskové agentury

Koncem roku 1948 Kulturní rada ÚV KSČ schválila již zmíněný návrh na reorganizaci ČTK, s cílem zlikvidovat monopol v distribuci zpráv ze zahraničí. Počátkem roku následujícího však podle informací zjištěných z deníku *Rudé právo* tato vyhláška ještě neúplně odpovídala skutečnosti. V roce 1949 prezentoval československý tisk převážnou většinu zahraničních zpráv o Číně pod hlavičkou tří tiskových agentur: Československé tiskové kanceláře (ČTK), tiskové agentury Nová Čína (Sin-chua) a mezinárodní komunistické agentury Telepress. Mezi dalšími byly také Čínský rozhlas (popř. Rozhlas Svobodné Číny), britská agentura Reuter, sovětská TASS nebo americká

---

¹⁰ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. 2010. s. 169.

¹¹ JANOUŠEK, Pavel, Petr ČORNEJ a Alena FIALOVÁ. *Dějiny české literatury 1945–1989*. 2007–2008. s. 62.

¹² KAPLAN, Karel a Dušan TOMÁŠEK. *O cenzuře v Československu v letech 1945–1956: studie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994. s. 51–52. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, sv. 22. ISBN 8085270382.

tisková kancelář United Press (UP). Velmi okrajově se pak vyskytovaly zprávy od jiných např. francouzských (AFP), amerických (AP) či německých (ADN) agentur. Některé z článků byly tvořeny také ze zpráv tzv. zahraničních dopisovatelů, což se nejvíce týkalo čínské agentury Nová Čína.

ČTK byla hlavní československou tiskovou kancelář, která vznikla 28. října roku 1918 spolu s Československou republikou.¹³ Jelikož se od počátku jednalo o hlavní československou tiskovou kancelář, jako taková musela taktéž předem konzultovat veškerý obsah svých článků s ideologickým oddělením ÚV KSČ či HSTD. Výklad zpráv agentury ČTK byl závazným výkladem zahraničních událostí v ČSR.¹⁴ Tisková agentura Nová Čína byla založena roku 1931 jako tisková agentura KS Číny, později jako oficiální tisková kancelář ČLR.¹⁵ Koncem roku 1948 byla v Praze otevřena kancelář této tiskové agentury.¹⁶ Třetí z hlavních distributorů, tisková agentura Telepress, byla mezinárodní komunistická¹⁷ tisková agentura, založená roku 1945 v Amsterdamu. Sídlila též v Londýně a v Praze a zanikla roku 1952.¹⁸

2.3 Rudé právo

Již před založením KSČ (1921) fungoval na území českého státu významný lidový deník sociálně demokratické strany *Právo lidu*, sdružující obě politické skupiny (komunisty a sociální demokracii). Po názorových neshodách mezi sociální demokracií a levicovým komunistickým křídlem, které získalo na počátku 20. let v deníku převahu, bylo roku 1920 periodikum rozštěpeno na *Právo lidu*, nadále pod vedením sociálních demokratů a *Staré Právo lidu*, přechodný deník vytvořený levicovými komunisty fungující pouze několik dní. Téměř ihned bylo *Staré Právo lidu* nahrazeno *Rudým právem*, které bylo komunisty dále prezentováno jako pokračování původního *Práva lidu*. Jeho prvním šéfredaktorem se stal Bohumír Šmeral, jeden z hlavních aktérů výše

¹³ Historie. ČTK [online]. 2011 [cit. 2015-04-06]. Dostupn éz: http://www.ctk.cz/o_ctk/historie/

¹⁴ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. 2010. s. 140–145.

¹⁵ XIN, Xin. *How the market is changing China's news: the case of Xinhua News Agency*. Lanham: Lexington Books, 2012. s. 33–35. ISBN 9780739150979.

¹⁶ TRHLÍK, Z. *Československo-čínské vztahy I*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1985. s. 19.

¹⁷ MCLAREN, John D. *Writing in hope and fear: literature as politics in postwar Australia*. New York: Cambridge University Press, 1996. s. 34. ISBN 0521561469.

¹⁸ TELEPRES. In: *Vševěd.cz* [online]. 2011 [cit. 2015-04-06]. Dostupn éz: <http://encyklopedie.vseved.cz/Telepres>

zmíněného sporu a následného vzniku KSČ. *Rudé právo* tak fungovalo jako klíčový komunistický deník již před vznikem strany samotné. Ve své tiráži uvádělo nové *Rudé právo* vedle vlastního čísla ročníku také číslo původního *Pravá lidu*, čímž vyjadřovalo, že na tento deník navazuje.¹⁹ Název periodika pochází z myšlenky Jana Skály, dlouholetého redaktora *Práva lidu*.²⁰ Vydávání socialistického *Práva lidu* bylo zastaveno roku 1948, kdy byly oba deníky sloučeny, jakožto důsledek sloučení Československé strany sociálně demokratické s KSČ.²¹

První číslo *Rudého práva* vyšlo 21. září 1920 v Lidovém domě v Praze.²² Necelé tři měsíce poté byla však celá redakce z Lidového domu kvůli majetkoprávním sporům s pravicovými demokraty vystěhována. Do roku 1927 pak redakce sídlila ve stísněném suterénu budovy Grafie v Myslíkově ulici v Praze.²³ Po vzniku KSČ roku 1921 bylo *Rudé právo* vyhlášeno oficiálním ústředním tiskovým orgánem Komunistické strany Československa, jímž zůstalo až do listopadu 1989, kdy se změnilo v politicky nezávislé periodikum.²⁴ Po B. Šmeralovi se roku 1921 stal šéfredaktorem Filip Dobrovolný. Roku 1929 na V. sjezdu KSČ byla dokončena bolševizace strany a Klement Gottwald zvolen jejím předsedou. Ten sám v deníku mnohdy publikoval své myšlenky či stranické ideje. Od tohoto okamžiku se *Rudé právo* stalo nejdůležitějším agitačním prostředkem KSČ. Ve 30. letech plnily stránky deníku zprávy Julia Fučíka, československého zpravodaje KSČ v Moskvě. Zprávy o sovětském vzoru hodném následování vyvrcholily, i přes nesouhlas některých politických stran, v roce 1935 podepsáním československo-sovětské spojenecké smlouvy. Několik říjnových dní po Mnichovské dohodě z roku 1938 bylo společně s úředním zastavením činnosti KSČ zastaveno i vydávání *Rudého práva*. Od konce 2. světové války, konkrétně od května 1945, deník opět vycházel v pravidelných denních intervalech jako ústřední deník KSČ. V poválečném období se na území Československa začlo vyskytovat několik desítek regionálních mutací. Do roku 1949 se pak v šéfredaktorském křesle vystřídal několik důležitých osobností KSČ (Šverma, Kopecký, apod.). Šéfredaktorem v roce 1949 byl

¹⁹ HOŘENÍ, Zdeněk. *Naše Rudé právo*. Praha: Rudé právo, 1980. 346 s.

²⁰ DOUDĚRA, K. a kol. *Naše Rudé právo*. Praha: Vydavatelství ÚV KSČ, 1980. s. 25

²¹ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. s. 255. ISBN 9788024730288.

²² *Kdy, kde, proč a jak se stalo v českých dějinách*. Vyd. 1. Praha: Reader's Digest Výběr, 2001. ISBN 808619633x.

²³ HOŘENÍ, Zdeněk. *Naše Rudé právo*. Praha: Rudé právo, 1980. 346 s.

²⁴ MAREK, Pavel. *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861–1998*. Vyd. 1. Olomouc: Katedra politologie a evropských studií Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, 2000. s. 327. ISBN 8086200256.

Vilém Nový. „Funkce šéfredaktora *Rudého práva* byla nejvýše postavenou funkcí jež mohl novinář v této době dosáhnout. Šéfredaktor měl totiž právo zasedat při jednáních předsednictva ÚV KSČ.“²⁵

Po celou dobu existence deníku odráželo *Rudé právo* ve svém obsahu ideologii komunistické strany. Podněcovalo k boji proti kapitalistům, buržoazii, demokracii, reakcionářům a to velmi často i ve vlastních řadách (např. Guttman, Budín).²⁶ Z těchto důvodů bylo periodikum během 30. let mnohokrát napadáno a cenzurováno. Vedení novin bylo často postiženo vysokými peněžitými pokutami a v některých kritických obdobích byl zastaven i samotný tisk v rozmezí několika měsíců. V této době vycházel deník ilegálně. Paralelně s *Rudým právem* vycházelo také několik desítek dalších komunistických plátků. Většina z nich však neměla dlouhého trvání.²⁷

---

²⁵ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. 2010. s. 169.

²⁶RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. 284 s. ISBN 80-200-0957-4.

²⁷MAREK, Pavel. *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861–1998*. s. 145–146.

3 Čína do roku 1949

Pro zkoumané období tedy rok 1949, není nutné v historii Číny zacházet příliš daleko. Československý tisk se v roce 1949 zmiňoval v souvislosti s Čínou především o občanské válce mezi KMT a KS Číny a možném budoucím vývoji země.

Spor mezi KMT a KS Číny započal při Pochodu na sever (1924–1927). V této expedici se obě strany sjednotily v Národní revoluční armádu (NRA) proti tehdejším severočínským militaristickým vůdcům. Tito samozvaní vládcí si po smrti Jüan Š'-kchaje rozdělili Čínu do několika samostatných teritorií, mezi kterými neustále probíhaly vojenské územní spory. Koalice se však rozpadla již roce 1927, kdy po obsazení Šanghaje začala kuomintangská vojska pod Čankajškovým vedením fyzicky likvidovat příslušníky KS Číny. V této době došlo také k názorovému rozkolu mezi levicovým a pravicovým křídlem KMT. Výsledkem bylo vytvoření dvou nezávislých kuomintangských vlád, pravicové vlády pod Čankajškovým velením v Nankingu a levicové vlády Wang Ťing-weje se sídlem ve Wu-chanu.²⁸ Komunistické oddíly byly nuceny hledat útočiště v horských oblastech, kde také započala Mao Cetungova hvězdná kariéra budoucího předsedy ČLR. Současně japonská vojska roku 1931 pod záminkou smyšleného ozbrojeného incidentu obsadila oblast Mandžuska a rok poté zde vytvořila loutkový stát Mandžukuo. Ačkoli byla nyní ohrožena suverenita Číny samotné, kuomintangské výpady proti KS Číny nadále pokračovaly.

Komunistické jednotky pod Maovým vedením koncem roku 1934 opustily své dočasné útočiště a vydaly se na Dlouhý pochod (1934–1935), jehož cílem se stal Jen-an v provincii Šen-si. Roku 1937 přerostly japonské ozbrojené výpady v otevřenou invazi, čímž započala 2. čínsko-japonská válka, nazývaná také protijaponská. Po dlouhých jednáních se KMT a KS Číny opět sjednotili proti vnějšímu nepříteli. Nová aliance byla úspěšná pouze do roku 1941, kdy kvůli mocenským zájmům mezi oběma stranami opět zavládlo nepřátelství. Až díky zásahu dalších světových mocností (SSSR, USA, Velká Británie) byla 2. čínsko-japonská válka a zároveň 2. světová válka v Asii ukončena porážkou Japonska roku 1945. Následky dlouholeté protijaponské války zanechaly Čínu v téměř katastrofálním stavu. Míra inflace dosahovala obrovských rozměrů ruku v ruce

---

²⁸SPENCE, Jonathan D. *The search for modern China*. 2nd ed. New York: W. W. Norton, c1999. s. 323–374. ISBN 0393973514.

s bující korupcí uvnitř KMT. V rámci KS Číny mezitím proběhly první kampaně pro očištění strany od reakčních živlů (Kampaň za nápravu stylu práce, 1942–1944).

Po finální porážce Japonska v roce 1945 se na čínském území naplno rozběhla poslední fáze občanské války mezi KS Číny a KMT. Už na konci roku 1946 však bylo jasné, že i přes vojenskou a materiální převahu kuomintangských jednotek je KMT předurčen k záhubě. Čínský lid nepodporoval myšlenku dalších bojů a samotná morálka kuomintangské armády byla slabá. Neúměrně vysoké daně pro chudé čínské obyvatelstvo, neustále se zvyšující inflace a špatná vojenská strategie se nejvíce projeví v polovině roku 1947, kdy KS Číny přešla do razantního protiútoků a velmi rychle ovládla dříve ztracená území. Velkou zásluhu na tom měly také partyzánské oddíly, které se mobilizovaly především na vesnicích. Tam také byla tato občanská válka ve své podstatě vybojována. Už v průběhu prvních měsíců roku 1949 překročila komunistická armáda řeku Jang-c', dělící Čínu na severní a jižní. I přes značnou finanční pomoc Spojených států amerických KMT nedokázal využít své prvotní převahy a během léta 1949 začala nucená evakuace kuomintangských představitelů vlády včetně Čankajška na Tchaj-wan. Méně vyzbrojená komunistická armáda postupně získala množství kvalitního střelného materiálu, děl apod. mimo jiné také z americké pomoci kuomintangským vojákům, kteří se vzdali nebo dezertovali ve prospěch KS Číny.²⁹ Na přelomu srpna a září roku 1949 komunistické oddíly osvobodily jižní Čínu. 1. října 1949 byla oficiálně vyhlášena ČLR. Současně vznikla na ostrově Tchaj-wan Čínská Republika pod vedením KMT. Až do 80. let zde však trvalo stanné právo.³⁰ 4. října bylo Československo spolu se Sovětským svazem a Polskem, mezi prvními státy, které uznaly legitimitu vlády ČLR jako jediné zákonné představitelky Číny.³¹

---

²⁹FAIRBANK, John King. *Dějiny Číny*. Vyd. 1., dotisk 1. [i.e. Vyd. 2.]. Překlad Jana Hollanová a Olga Lomová. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2004. 693 s. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-919-5.

³⁰LEE, Shyu-tu a Jack Francis WILLIAMS. *Taiwan's struggle: voices of the Taiwanese*. United Kingdom: Rowman & Littlefield, 2014. s. 101. ISBN 9781442221420.

³¹BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 108. ISBN 802440611x.

4 Československé mezinárodní vztahy v roce 1949

Po roce 1948 ČSR postupně úplně přerušila kontakty se Západem. Mezinárodní vztahy Československa po únorovém převratu, kdy se politické moci v zemi ujala komunistická strana, byly úzce spjaty se Sovětským svazem. Po odmítnutí Marshallova plánu na obnovu válkou zničených států se ČSR zdrželo hlasování o Všeobecné deklaraci lidských práv a odmítlo otisknout prohlášení z této konference v československém tisku. Výsledkem bylo uvalení hospodářského embarga na československý stát, což ještě více utužilo vazby se SSSR. Národní diplomatické kruhy v této době, ať už dobrovolně či pod nátlakem, opustilo množství kvalifikovaných pracovníků. Noví diplomaté byli od roku 1948 do úřadu vybíráni především na základě stranické příslušnosti, což značně oslabilo kvalitu československé mezinárodní politiky.³²

4.1 ČSR a Čína v roce 1949

V roce 1946 se hlavním městem kuomintangské Číny opět stává Nanking. Spolu s dalšími diplomatickými zástupci se do Nankingu přestěhovalo také Československé velvyslanectví, původně sídlící Čchung-čchingu. V této době byly mezinárodní vztahy obou zemí založeny především na obchodní bázi. Mezi lety 1946–1949 však vzájemná vývozně-dovozní bilance nedosahovala ani 1 %. Nejžádanější dovozní artikl ČSR do Číny, zbraně, byl z politických důvodů československou vládou zakázán. Stejně tak textil, kožená galanterie a další tradiční české vývozní zboží do Číny, bylo naproti tomu zakázáno dovážet čínskou stranou. Situaci komplikovala také problémová administrativa při vydávání pasů československým občanům, kteří pobývali během občanské války v Číně. Od roku 1947 působil v Číně nový československý velvyslanec, Josef Lelek.³³ V témže roce zastupoval Čínskou republiku v Československu Dr. Lone Liang.³⁴ Po únorovém převratu v roce 1948 byl J. Lelek kvůli nesouhlasu s novým komunistickým režimem v ČSR odvolán. V Číně tak v té době zastupoval Československo pouze chargé d'affaires dr. Mojmír Konečný. „Změna orientace

³² ORT, Alexandr. *Česká zahraniční politika*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 143–146. ISBN 9788073801311.

³³ BAKEŠOVÁ, Ivana. *Československo-Čína 1948–1949*, Olomouc. 1997, 145 s.

³⁴ DŘÍMALOVÁ, Lenka. *Česko-čínské vztahy po roce 1945 v oblasti kultury*. Olomouc: Katedra asijských studií 2009. s. 14.

československé diplomacie se projevila již koncem roku 1948, kdy byla v Praze otevřena kancelář tiskové agentury Nová Čína (Sin-chua).³⁵ Po obsazení Nankingu počátkem roku 1949 následoval chargé d'affaires dr. Mojmír Konečný podle sovětského příkladu zbytky kuomintangské vlády do Kantonu. V Nankingu tehdy zůstali pouze nižší úředníci. Tento fakt se projevoval ve dvojakosti zpráv, jež československé ministerstvo zahraničních věcí dostávalo z Číny během posledního roku čínské občanské války.

Po osvobození Nankingu vojsky lidové armády KS Číny, navázali komunističtí představitelé se zbytky českého velvyslanectví v Nankingu velmi přátelské vztahy. Československá diplomatická mise byla jednou ze tří velvyslanectví, jíž se KS Číny rozhodla udělit akreditaci. V dubnu 1949, tedy ještě před vyhlášením ČLR, navštívil Československo čínský spisovatel Kuo Mo-žuo v čele delegace Osvobozené Číny. V květnu toho roku navázaly oba státy první přímý kontakt, když ČSR vyslala svou delegaci na IX. sjezd KS Číny. V době konání IX. sjezdu KSČ vyjádřila československá politická reprezentace nadšení plynoucí z vojenských úspěchů KS Číny. Ve svých prohlášeních se českoslovenští soudruzi obdivují vítězství čínských komunistů a jejího předsedy Mao Cetunga a přejí rychlé ukončení posledních bojů.³⁶ 4. října 1949 ČSR jako jedna z prvních zemí oficiálně uznala Čínskou lidovou republiku, současně přerušila styky s Čankajškovou vládou v Kantonu.³⁷ Prohlášení o uznání ČLR československou vládou bylo do rukou tehdejšího ministra zahraničí KS Číny Čou En-laje doručeno 5. října, o den později byla informace uveřejněna také čínskou tiskovou agenturou Nová Čína (Sin-chua).³⁸ Po vyhlášení Čínské lidové republiky a ustanovení Pekingů novým hlavním městem přichází do Číny také nový československý velvyslanec F. C. Weiskopf. Nový čínský velvyslanec v ČSR Tan-Ši-lin do svého úřadu nastoupil v roce 1950.³⁹ Ačkoli jednání o obchodních vztazích mezi ČSR a ústřední čínskou komunistickou vládou probíhala během celého roku 1949, první obchodní dohody mezi ČSR a ČLR byly podepsány až v roce 1950.⁴⁰

---

³⁵ TRHLÍK, Z. *Československo-čínské vztahy I.* 1985. s. 19.

³⁶ TRHLÍK, Z. *Československo-čínské vztahy I.* 1985. s. 20–21.

³⁷ *Příručka o navázání diplomatických styků a diplomatické zastoupení Československa v cizině a cizích zemích v Československu 1918–1985.* Praha: Federální ministerstvo zahraničních věcí, 1987. s. 28.

³⁸ SNYDER, Francis G. *The European Union and China, 1949–2008: basic documents and commentary.* Portland, Or.: Hart, 2009. s. 16–17. ISBN 1841137243.

³⁹ TRHLÍK, Z. *Československo-čínské vztahy I.* 1985. s. 43.

⁴⁰ TRHLÍK, Z. *Československo-čínské vztahy I.* 1985. s. 56.

4.2 ČSR a Sovětský svaz v roce 1949

Po roce 1948 ČSR postupně úplně přerušila kontakty se Západem. Roku 1949 na IX. sjezdu KSČ vypracovala strana pod vedením Klementa Gottwalda generální linii, podle níž se budoucí mezinárodní činnost české diplomacie řídila pouze sovětským diktátem. Co nebylo schváleno v Moskvě, nemohlo být realizováno ani u nás. Po uvalení hospodářského embarga kvůli nepodpoření Všeobecné deklarace lidských práv na Valném shromáždění OSN, se Československo stalo plně závislé na sovětské pomoci. Sovětský svaz tehdy poskytl nemalou finanční půjčku společně s dodávkou potřebných surovin a průmyslového zařízení, které pomohly československému státu překlenout nejhorsí období hospodářské krize. Tento akt se později stal často užívaným argumentem, že i bez pomoci kapitalistického západu a jeho Marshallova plánu je možná obnova poválečných států.⁴¹ V roce 1949 už také na území Československa oficiálně působí sovětsí poradci. Jejich působení je často spjato s prvními poúnorovými politickými procesy s odpůrci komunismu.⁴²

4.3 ČSR a Velká Británie v roce 1949

Do roku 1948 patřila Velká Británie mezi jednoho z největších zahraničních obchodních partnerů Československa. První větší spory se týkaly až znárodnění, které v ČSR proběhlo po 2. světové válce a vztahovalo se také na britský majetek. Po únorovém převratu se však situace obrátila a obchodní styky mezi oběma zeměmi klesly na minimum.⁴³ V roce 1949 byl dle stalinského konceptu svět rozdělen do dvou táborů – socialistického a kapitalistického neboli imperialistického. Velká Británie spadala stejně jako USA do druhé skupiny, podle čehož byla označována za nepřítel socializmu a tedy i Československa. Během let 1939–1945 však na straně ČSR vzniklo poměrně velké množství mezinárodních dluhů vůči Velké Británii. V roce 1949

---

⁴¹ VESELÝ, Zdeněk. *Československá zahraniční politika v letech 1945–1949*. Praha: Univerzita Karlova, Státní pedagogické nakladatelství 1989, s. 107–112.

⁴² ZBOŘIL, František. *Československá a česká zahraniční politika: minulost a současnost*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. s. 236. Student (Leges). ISBN 9788087212387.

⁴³ FAURE, Justine. *Americký přítel: Československo ve hře americké diplomacie 1943–1968*. Vyd. 1. Překlad Tomáš Kybal. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. 325 s. Válka a mír v moderní době. ISBN 80-710-6750-4.

se československá vláda zavázala tento dluh splatit. V průběhu 50. let však bylo plnění uvedených dohod pozastaveno a celý proces se vlekl ještě dlouhá léta poté.⁴⁴

4.4 ČSR a USA v roce 1949

Stejně jako Velká Británie patřily i Spojené státy americké do roku 1948 mezi největší obchodní partnery Československa. Import z USA v předúnorových letech tvořil přibližně 10 % dovozního podílu ze zahraničí.⁴⁵ Americká vláda poskytovala ČSR v poválečných letech velmi štědré finanční úvěry. Avšak čím dál tím těsnější vztah Československa a Sovětského svazu neúměrně komplikoval situaci. Na Pařížské konferenci roku 1946 obvinil sovětský delegát Spojené státy, že se svou politikou „otevřené dlaně“ velkorysě pomoci evropským státům, pokoušejí o jejich ovládnutí. Tehdejší českoslovenští diplomaté jeho prohlášení nadšeně přizvukovali. Následné znárodnění se nevyhnulo ani americkému majetku na našem území. Odmítnutím Marshallova plánu na nátlak Sovětského svazu skončila veškerá americká pomoc Československu. Předchozí půjčky byly kompletně zastaveny. Od roku 1948 byl vztah obou států odvozen od momentálních sovětsko-amerických vztahů. I přesto z Československa po roce 1948 uprchly tisíce lidí právě do Spojených států. Sovětský vliv na český stát ve vztahu k USA se začal projevat během roku 1949. Toho roku bylo omezen provoz knihovny *US Information Service* v Praze, postupně zrušeno rádio *Hlas Ameriky*. Sovětská kontrola nad ČSR tehdy ještě nebyla úplná a česká vláda si ještě mohla dovolit některé ústupky (např. znárodnění firmy IBM kvůli nedostatku technického materiálu v Československu nebo plán na *Ofenzívu československého exportu do Spojených států*). Během roku 1949 tak mezi oběma státy ještě proběhlo několik obchodních dohod a výměn. V československém tisku byly Spojené státy americké prezentovány jako imperialistický nepřítel. Především v kontextu s vrcholící občanskou válkou v Číně, ve které stály Spojené státy na straně poraženého KMT. Samotná kritika kapitalistického bloku však ještě nebyla natolik silná. Ke kompletní

---

⁴⁴MARTIN, Kovář. Pečlivé historické účtování. In: *Nakladatelství KAROLINUM* [online]. 2013 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z:

http://www.cupress.cuni.cz/ink2_stat/index.jsp?include=podrobnosti&id=10767&zalozka=4

⁴⁵FAURE, Justine. *Americký přítel*. 2006. s. 75.

sovětizaci ČSR došlo až ke konci roku 1949. Na plno se sovětské represe proti USA u nás projeví o pár měsíců později v roce 1950.⁴⁶

5 Čína v roce 1949 v československém tisku

Hlavní československý deník v roce 1949 zastupovalo *Rudé právo*, ústřední deník KSČ, která se v únoru 1948 stala de facto jedinou vládnoucí stranou v Československu.⁴⁷ Čína, stejně jako ČSR, spadala do zájmů sovětského socialistického bloku a není tedy divu, že jí byl v tomto českém periodiku věnován značně velký prostor. Od 1. ledna 1949 až do 1. října toho roku, kdy byla oficiálně vyhlášena ČLR, lze téměř v denním či dvoudenním intervalu najít zprávy týkající se Číny.

5.1 Umístění článků

Až do konce září se 90 % článků o Číně vyskytovalo vždy na druhé straně *Rudého práva*, věnované zprávám ze zahraničí. Články se primárně lišily pouze rozsahem. Pokud se zprávy objevily jinde než na straně 2, bylo to způsobeno několika faktory. V prvním případě se jednalo o články o Číně, které obsahově odpovídaly spíše budovatelské či kulturní rubrice a proto se jako takové nacházely až na straně 5, věnované tomuto tématu (*Demokratická Čína bojuje a buduje*⁴⁸; *Lid Číny na cestě k vítězství*⁴⁹).

Dalším možným důvodem pro změnu strany, kde byla Čína zmíněna, byl posun celé rubriky zpráv ze zahraničí, kvůli jinému, důležitějšímu sdělení. Jednalo se například o zprávy z oslav 1. máje, který je v socialistickém bloku tradičně pokládán za den pracujících a jako takový má tedy obrovský význam,⁵⁰ zprávy k zahájení první

---

⁴⁶ FAURE, Justine. *Americký přítel*. 2006. s. 95–105.

⁴⁷ MAREK, Pavel. *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861–1998*. 2000. s. 327.

⁴⁸ Demokratická Čína bojuje a buduje. *Rudé právo*, 9. ledna 1949, s. 5.

⁴⁹ Lid Číny na cestě k vítězství. *Rudé právo*, 6. února 1949, s. 5.

⁵⁰ *Rudé právo*, 1. května 1949

pětiletky v Československu⁵¹ nebo údernické budovatelské sloupky a medailonky českých horníků, kteří měli v našem státě taktéž velký význam.⁵² Změna strany mohla také nastat nadměrným množstvím zahraničních novinek, čímž byl zbytek zpráv ze zahraničí přesunut na další stranu spolu s rubrikou *Z domova*.

Posledním, ale prakticky nejdůležitějším pak byl význam konkrétního sdělení. Například zprávy o vytvoření Čínské lidové republiky⁵³ nebo uznání ČLR československou vládou⁵⁴ z října 1949 byly kvůli své důležitosti umístěny na titulní straně *Rudého práva*. Tyto zprávy se také odrážely v samotné tiráži periodika (*Plamenný pozdrav hrdinnému čínskému lidu a jeho lidové republice!*⁵⁵). Například 5. října pak informace v tiráži deníku přímo kopírovala provolání Mao Cetunga z proslovu k 28. výročí založení KS Číny (*Jen Velká říjnová revoluce umožnila osvobození čínského lidu z pout imperialismu. Proto patříme do protimperialistické fronty, vedené Sovětským svazem!*⁵⁶).

Občasně se zprávy o Číně objevily v zahraniční rubrice *Krátce ze světa*, která tvořila samostatný sloupek. Články v této rubrice byly pouze kusé informace o dvou až třech větech a Čína se v tomto sloupku poprvé objevila ve vydání z 9. února.⁵⁷ Některé zprávy byly také doplněny věcnou ručně kreslenou mapou Číny či fotografií vztahující se ke konkrétnímu tématu.

5.2 Tematické oblasti zpráv týkajících se Číny

Pro svou analýzu jsem všechny zprávy týkající se Číny v deníku *Rudé právo* rozdělila do níže uvedených 8 kategorií. Většina z těchto kategorií zahrnuje více než jednu konkrétní oblast, proto se je jednu po druhé pokusím detailněji popsat. Nad rámec těchto 8 kategorií jsem přidala ještě jednu zvláštní kategorii, nespádající dle mého názoru ani do jedné z uvedených oblastí. Většina článků spadala do více

---

⁵¹ *Rudé právo*, 4. ledna 1949

⁵² *Rudé právo*, 11. září 1949

⁵³ Lidová republika čínská vyhlášena. *Rudé právo*, 23. září 1949, s. 1.

⁵⁴ Československo uznalo Čínskou lidovou republiku. *Rudé právo*, 5. října 1949, s. 1.

⁵⁵ viz poznámka č. 53

⁵⁶ viz poznámka č. 54

⁵⁷ Krátce ze světa - Čína. *Rudé právo*, 9. února 1949, s. 2.

než jedné z uvedených kategorií. Primárně se tedy bude jednat spíše o tematické informace v člancích a ne tematické články samotné.

5.2.1 Kuomintang

První z vymezených kategorií se týká KMT, opoziční politické strany KS Číny. KMT neboli Čínská nacionalistická strana byla založena roku 1911 krátce po Sin-chajské revoluci. Během Pochodu na sever a během protijaponské války došlo k vytvoření jednotné kuomintangsko-komunistické fronty. Ta však nikdy neměla dlouhého trvání. Během roku 1949 i přes americkou pomoc KMT prohrál občanskou válku a zbytky strany společně s Čankajškem se přemístily na ostrov Tchaj-wan. Pod Čankajškovým vedením zde téhož roku vznikla Čínská republika.⁵⁸

V člancích *Rudého práva* je KMT jedním z hlavních témat v prvních měsících roku 1949. Kromě zpráv o porážce či ústupu kuomintangských jednotek jde o vyčíslování počtu ztracených měst, mrtvých, zajatých nebo dezertujících vojáků, včetně útěku Čankajška a vysoce postavených úředníků KMT na Tchaj-wan (v *Rudém právu* zmíněném jako Formosa). Do této kategorie jsem také zahrнула zprávy, ve kterých jiní kuomintangští představitelé osočují Čankajška ze zrady proti zásadám Sunjatsena či rabování a vypalování měst, která kuomintangská armáda ve spěchu opouštěla.

5.2.2 KS Číny

KS Číny byla založena roku 1921. Pod Sunjatsenovým vedením vytvořila KS Číny a KMT jednotnou alianci pro boj za sjednocení Číny. Po Sunjatsenově smrti se vedení KMT ujal Čankajšek a i přes nutnost spolupráce se tato aliance brzy rozpadla. Po Čankajškově čistce v komunistických řadách během Pochodu na sever, odešly zbytky komunistických jednotek do útočiště v horách. Tam také vyšla hvězda Mao Cetunga. Po další neúspěšné komunisticko-kuomintangské alianci, která skončila v roce 1945, započala poslední fáze občanské války. Poslední události této války se odehrály během roku 1949. Dne 1. října 1949 pak byla oficiálně založena ČLR.

---

⁵⁸ FAIRBANK, John King. *Dějiny Číny*. 1998. 656 s.

Do této kategorie jsem zařadila články týkající se osvobození území a obyvatel z kuomintangského područí a jakýkoli vojenský postup komunistů na území Číny. Zároveň jsou zde i zprávy o komunistických partyzánských oddílech, které byly nepostradatelnou součástí KS Číny při osvobození čínského venkova. Spadají sem také zmínky o vyčíslování velikosti osvobozeného území nebo počtu obyvatel, množství ukořistěného vojenského materiálu či celková rekapitulace postupu komunistických vojsk. Tyto číselné retrospektivní zprávy byly poměrně časté.

5.2.3 Vliv Spojených států amerických a Velké Británie

Společně s Velkou Británií patřily Spojené státy americké tzv. imperialistickým mocnostem, jejichž politika byla ostře v kontrastu se Sovětským svazem. USA po celou dobu čínské občanské války podporovaly kuomintangská vojska dodávkami zbraní, munice nebo finančními půjčkami kuomintangské vládě. Fakt, že by se Čína mohla stát další zemí sovětského komunistického bloku, byl pro americkou vládu krajně znepokojující. Během posledního roku občanské války však velké množství takto získaného vojenského materiálu padlo do rukou čínských komunistů vinou zvyšujícího se počtu zabitých nebo dezertujících jednotek KMT. Dalším důvodem byla bující korupce uvnitř KMT. Finanční zdroje tak v několika případech vůbec nebyly využity k posílení protikomunistického boje.⁵⁹ V průběhu roku 1949 tak Američané odmítli nadále KMT podporovat.⁶⁰

Do této kategorie řadím kromě komunisty ukořistěného vojenského materiálu všechny články, které se zmiňují o americkém či britském vlivu v Číně a dodávce finanční či materiální pomoci KMT. Dále také veškeré vojenské zákroky obou západních velmocí na území Číny či jejich politická vyjádření, prohlášení a směrnice týkající se Číny (např. britský zákaz nočního vycházení pro pohraniční oblasti mezi čínským a britským územím na hongkongské pevnině).⁶¹

---

⁵⁹ JIANG, Xiangze. *The United States and China*. Chicago: University of Chicago Press, c1988. s. 106. ISBN 0226399478.

⁶⁰ SUN, Tung-hsun. Some Recent American Interpretations of Sino-American Relations of the Late 1940's: An Assessment. *A Journal of European and American Studies*. 1982. roč. 12, č. 4, s. 29–51. Dostupné z: http://www.ea.sinica.edu.tw/eu_file/12015755174.pdf

⁶¹ Krátce ze světa - Čína. *Rudé právo*, 30. května 1949, s. 7.

5.2.4 Hospodářství Číny

Hospodářství Číny během občanské války velmi utrpělo. Po konci protijaponské války se moci téměř okamžitě ujala nankingská vláda pod Čankajškovým vedením. Neschopnost kuomintangského velení efektivně využít lidského potenciálu, neúměrné zvyšování daní pro nejchudší obyvatele a neustále stoupající míra inflace uvnitř KMT zapříčinila, že v průběhu roku 1949 byla Čína na sklonku hospodářského kolapsu. Aktivní politika KS Číny podporující rolnické obyvatelstvo, pozemkové reformy nebo rovnost mužů a žen se tedy velmi rychle dočkala pozitivní reakce čínského lidu. Stejně jako obnova továren a průmyslu v osvobozených oblastech.⁶²

Tato kategorie se týká článků, ve kterých je zmíněn některý z výše zmíněných faktorů. Jedná se také o zprávy o možném dalším hospodářském vývoji Číny, zprávy ze sjezdů a konferencí delegátů průmyslových podniků nebo odborových hnutí. Zároveň jsem do této kategorie zahrnula sdělení o obnově čínského hospodářství, resp. průmyslu, železnic, hrází, poštovního spojení, odstraňování nezaměstnanosti a vznik sociálního pojištění.

5.2.5 Kultura a školství

Čína, země s tisíciletou historií a osobitou kulturou, se začala radikálně měnit během 20. století. Májové hnutí (1919) hluboce otřáslu tradiční čínskou kulturou a je tak považováno za počátek nové epochy čínské kultury.⁶³ Tato kategorie je z hlediska frekvence výskytu tematických informací nejméně obsáhlou. Jedná se o zprávy, ve kterých se objevují zmínky o školách, vzdělání a čínském studentstvu. Dále zprávy o konferencích a schůzích čínských intelektuálů, kulturních pracovníků či svazů (př. Svaz mládeže). V neposlední řadě jde o zprávy o staré či nové čínské kultuře, masových oslavách významných dní a čínském tisku.

---

⁶² FAIRBANK, John King. *Dějiny Číny*. 2004. s. 374–403.

⁶³ SCHWARCZ, Vera. *The Chinese enlightenment: intellectuals and the legacy of the May Fourth movement of 1919*. Berkeley: University of California Press, c1986. 393 s. ISBN 05-200-5027-4.

5.2.6 M írov é n ávrhy a jedn á n í

V průběhu občanské války se některé ze zahraničních velmocí marně pokoušely ve funkci prostředníka o ujednání míru mezi KMT a KS Číny. Mírová jednání mezi oběma stranami však nikdy nedospěla ke zdárnému konci. Do této kategorie řadím novinky týkající se návrhů či samotných jednání a mírových delegací, podmínek vznesených komunisty pro uzavření míru. Dále jde o spekulace o mírových prohlášeních KMT a účast Číny na Pařížské mírové konferenci.

5.2.7 Propaganda

Propaganda politického režimu byla vždy důležitou součástí všech totalitních režimů. Výjimkou tedy nebyla ani KS Číny. Čínská komunistická propaganda byla zaměřena především na rolnické obyvatelstvo, které nejvíce strádalo pod kuomintangským diktátem.⁶⁴ Propaganda čínských komunistů v *Rudém právu* se však kromě rolnictva týkala také strany samotné, její armády, dělníků, popřípadě vojenských a lidových slavností oslavujících příchod nebo osvobození komunistickou Rudou armádou. Jedná se také o zprávy tzv. zvláštních dopisovatelů, kteří svými příběhy také vytvářely jakousi reklamu KS Číny.

5.2.8 Proslovy a politická rozhodnutí

Během roku 1949 proběhlo několik desítek politických schůzí, na kterých byl projednáván další postup KS Číny. Tato setkání pořádala také různá sdružení a svazy jako například Svaz mládeže. Do této kategorie tedy velmi jednoduše řadím veškeré politické projevy, rozhodnutí a zvolení komunistických představitelů či vlády. Obdobně veškeré proslovy a rozhodnutí svazových organizací a sdružení. Součástí této kategorie jsou také pozdravné a blahopřejné telegramy jiných států, přejících Číně k vyhlášení ČLR a zprávy, podle nichž ostatní státy uznávají legitimitu čínské komunistické vlády a nově vzniklé lidové republiky.

---

⁶⁴ TAMURA, Eileen. *China: understanding its past*. Honolulu, Hawaii: Curriculum Research, 1997. s. 190. ISBN 0824819233.

5.2.9 Ostatní

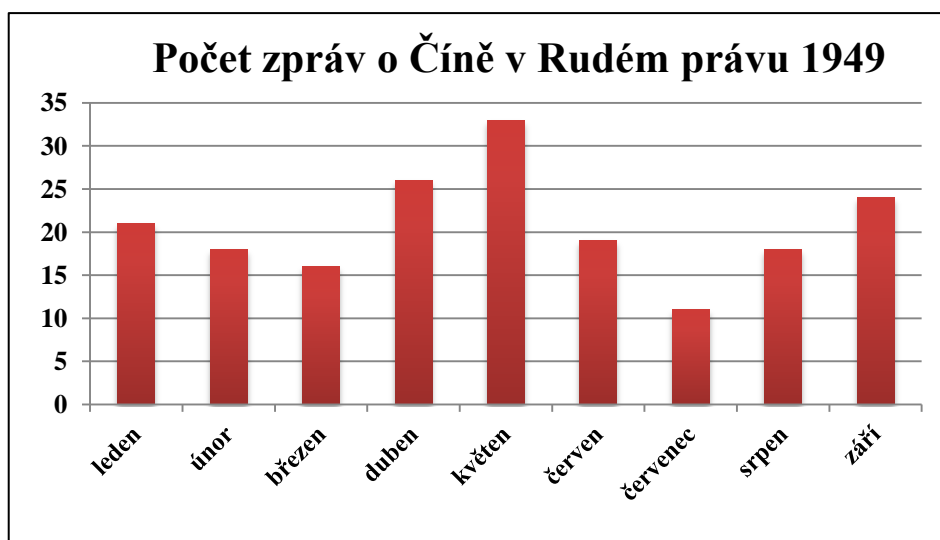
Do této kategorie řadím celkově osm článků, které se svou specifikací vyzývaly všem výše zmíněným oblastem. Jejich četnost však byla zanedbatelná a proto je všechny řadím do kategorie ostatní. Jedná se o zajímavosti, životopis Mao Cetunga, shrnutí událostí v Číně od pádu císařství v roce 1911, Maův dopis politickému řediteli ústředního listu KS Francie apod. Tuto kategorii nebudu zanášet do statistických grafů.

5.3 Statistické vyhodnocení zpráv dle četnosti a obsahu

Den *Rudé právo*, jak je již z názvu patrné, vycházel v denním nákladu a to i v neděli. Nedělní vydání bylo obsáhlejší s množstvím kulturních a propagandistických příloh. V digitální podobě je v rozmezí od 1. ledna do 7. října 1949 přístupno 225 výtisků z celkového počtu 250, tedy 90 %. Po součtu všech zpráv o Číně, včetně těch, které byly součástí jiného většího článků, ale měly vlastní nadpis, se dostáváme k číslu 194. Během 225 dní otisklo tedy *Rudé právo* 194 sdělení týkajících se Číny. V některých dnech se vyskytla i více než jedna zpráva. Během zkoumaného období se množství a zaměření článků měnilo. Protože ČLR byla založena 1. října, svou analýzu jsem ukončila týden po tomto datu, tedy 7. října 1949. Jelikož se jedná pouze o prvních 7 dní v říjnu, nejsou tyto informace započítány do orientačního grafu. Ve zbylých 8 měsících se počet dní v měsíci, kdy bylo *Rudé právo* pro analýzu dostupné pohyboval mezi 21–27 dny.

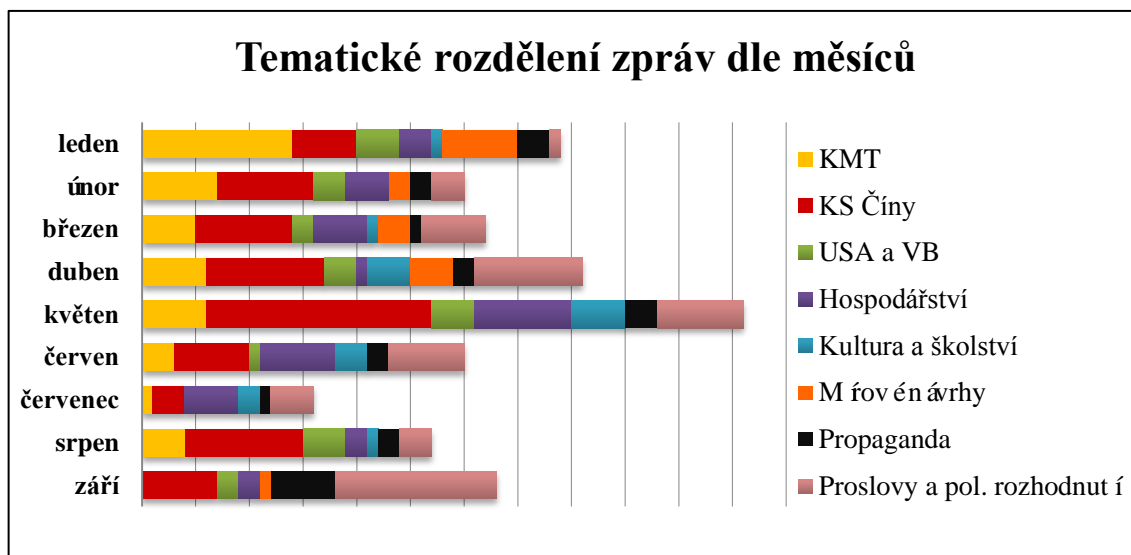
Nejvíce zpráv o Číně *Rudé právo* publikovalo v květnu. Jednalo se o 33 zpráv, z čehož v 5 dnech obsahoval deník vždy 2 zprávy současně. Květen je také jediným měsícem, kdy zprávy vycházely bez výjimky denně. Nejméně se naopak o Číně psalo v červenci, kdy se zprávy objevovaly s odstupem 1–3 dnů a jejich celkový počet byl pouze 11. V srpnu, kdy se občanská válka blížila ke svému konci, se stále více začalo jednat o podobě nové čínské republiky. Čína se chystala oficiálně zařadit do sovětského komunistického bloku. Z tohoto důvodu také začal počet zpráv opět stoupat. Viz graf č. 1 (Počet zpráv o Číně v Rudém právu 1949).

graf č. 1 Počet zpráv o Číně v Rudém právu 1949

zdroj dat: *Rudé právo* 1949

Stím, jak se měnila četnost publikovaných zpráv, se měnil také jejich obsah. Většina zpráv svým obsahem spadala do více kategorií. Z tohoto důvodu jsem zprávy dále dělila pouze podle četnosti tematických informací. Po rozdělení zpráv do tematických kategorií vypadala jejich četnost dle měsíců následovně.

graf č. 2 Tematické rozdělení zpráv dle měsíců

zdroj dat: Rudéprávo 1949

Začátkem roku převládaly zprávy o porážkách kuomintangských vojsk. Nejvíce tomu bylo v lednu – 14 zpráv. Během dalších měsíců pak počet těchto zpráv razantně klesal. Paralelně s ústupem KMT se zvyšoval počet zpráv o obsazování či osvobození území komunisty. Od ledna do května se množství zpráv zmiňujících se o postupu Rudé armády zvýšilo z 6 na 21 zpráv. V květnu se také se zvyšujícím počtem osvobozených území zrychlovala obnova městského průmyslu, železnic a poštovních spojení. Zmínky o hospodářství Číny byly tedy nejčetnější v květnu a červnu. Po zbytek roku osciloval jejich počet mezi 1–5 zprávami měsíčně. Počet článků zmiňujících se o vlivu USA a Velké Británie v Číně se kromě července, po celou dobu pohyboval také mezi 1–4 zprávami za měsíc. Vývoj novinek z oblasti kultury a školství byl až na období dvou měsíců duben – květen stagnující. Stejně tomu bylo u komunistické propagandy, kdy se nárůst zpráv projevil pouze v měsíci září. Tento nárůst souvisel s vytvořením ČLR, které Rudéprávo otisklo 23. září 1949 na titulní straně.⁶⁵ Naopak tomu bylo u mřových jednáních mezi KMT a KS Číny. Na počátku roku 1949 byl tento trend nejsilnější. 16. ledna oznámil Mao Cetung podmínky, za kterých je ochoten s představiteli KMT

⁶⁵ Lidová republika čínská vyhlášena. Rudéprávo, 23. září 1949, s. 1.

uzavřít mír.⁶⁶ Do dubna pak v Pekingu proběhlo několik mírových jednání.⁶⁷ Po těchto nezdařených pokusech se mírové zprávy již neobjevují až do září. 18. září se kuomintangské jednotky v provincii Kan-su vzbouřily a přijaly Maovy mírové podmínky.⁶⁸ Poslední kategorií jsou politické proslovy a rozhodnutí. V této oblasti se až na červenec a srpen počet zpráv neustále zvyšoval. Nejvíce zpráv na toto téma – 15, se pak samozřejmě objevuje v září, kdy byla, jak už jsem zmínila výše, vytvořena ČLR. Viz graf č. 2 (Tematické rozdělení zpráv dle měsíců).

5.4 Prezentace konkrétních událostí v československém tisku a ve světě

5.4.1 Osvobození Nankingu a Šanghaje

Koncem dubna dosáhla komunistická vojska Nankingu a Šanghaje, dvou nejdůležitějších center Číny poloviny 20. století. Obě města spadala v této době pod kuomintangskou správu. Po porážce Japonska ve 2. světové válce se z Nankingu opět stalo hlavní město kuomintangské Číny. Již během ledna se komunistické oddíly přiblížily k Nankingu. Velké množství Čankajškova vládního aparátu tak bylo donuceno opustit své hlavní město. Informuje o tom *Rudé právo* v sérii 7 článků. V titulcích se objevovaly výstražné zprávy jako „Čankajškova vláda nucena opustit Nankin“, „Čankajšek odstoupil - demokratická armáda 50 km od Nankinu!“, „Kuomintangská vojska vyklizují ve zmatku města severně od Nankinu“ nebo „Čínské demokratické organizace podporují mírové požadavky Maocetuna - demokratické oddíly 10 km od Nankinu“.⁶⁹

Je zajímavé, že tyto zprávy kolovaly v českém tisku již koncem ledna, tedy 2 měsíce před skutečným obsazením města komunisty. Kuomintangská vláda v čele s Li Cung-ženem, který převzal po Čankajškově odstoupení funkci prezidenta, byla několikrát vyzvána k přijetí 8 mírových bodů Mao Cetunga. Do začátku dubna se komunistické oddíly přiblížily k Nankingu. Dne 7. dubna byla nankingská vláda

---

⁶⁶ Mao Cetun oznámil podmínky k uzavření demokratického míru v Číně. *Rudé právo*, 16. ledna 1949, s. 2.

⁶⁷ Mírové jednání v Pekinu zahájeno. *Rudé právo*, 15. dubna 1949, s. 2.

⁶⁸ Čínští partyzáni osvobodili území s 3 a půl milionu obyvatel. *Rudé právo*, 18. září 1949, s. 2.

⁶⁹ *Rudé právo*, leden 1949.

vyzvána k odstoupení ultimátum bylo stanoveno na 12. dubna.⁷⁰ Generální ofenziva města byla však zahájena až 21. dubna. Po obklíčení města bylo rozhodnuto dát nacionalistům ještě jednu šanci k přijetí mírových podmínek.⁷¹ Kuomintangská nadvláda nad městem skončila 23. dubna 1949. Podle zpráv *Rudého práva* kuomintangské jednotky při ústupu „drancovaly obchody, byty a sklady ve městě. Nankinská obchodní čtvrť byla úplně vyloupena“.⁷² Dobytím takto důležitého centra Číny proklamovala KS Číny jistý brzký konec nejen KMT, ale i amerického imperialismu na Dálném Východě. Podle *Rudého práva* vyšel tyto zprávy *Rozhlas Svobodné Číny*.⁷³

O událostech pádu Nankingu jako důležitého centra nacionalistů se zmiňuje tisk po celém světě. Podle amerického deníku *The New York Times* komunisté v podvečer 17. dubna posunuli ultimátum pro vpád do města o další 3 dny.⁷⁴ Tím se vysvětluje, proč ofenziva Nankingu začala až 21. dubna. Australský *The Daily News* ve sloupku na titulní straně uvádí že Nanking padl bez boje. Kuomintangské oddíly opustily město ještě před příchodem Rudé armády,⁷⁵ o čemž se *Rudé právo* explicitně nezmiňuje. Hovoří pouze o tom, že odpor kuomintangských vojsk při vstupu do města byl velmi chabý.⁷⁶

Kromě toho, že byla Šanghaj sídlem kuomintangských úřadů, byla také jedním z ekonomických center Číny s množstvím zahraničních koncesí. Poté co byla během 2. čínsko-japonské války obsazena Japonci, stala se nejdůležitějším finančním centrem na Dálném východě.⁷⁷ V průběhu května 1949 se komunistům podařilo město obsadit. Podle titulku z *Rudého práva* byla Šanghaj obsazena komunistickou armádou již 25. dubna.⁷⁸ Při bojích v okolí Nankingu, Šanghaje, a Chang-čou bylo zajato 100 000 kuomintangských vojáků.⁷⁹ Zpráva ze 14. května však uvádí, že teprve

---

⁷⁰ Požadavky delegace demokratické Číny. *Rudé právo*, 7. dubna 1949, s. 2.

⁷¹ Maocetunův rozkaz ke generalní ofenzivě na Nankin. *Rudé právo*, 22. dubna 1949, s. 2.

⁷² Nankin padl. *Rudé právo*, 24. dubna 1949, s. 7.

⁷³ Osвобоzen í Nankinu potvrzuje konec vlády Kuomintanu. *Rudé právo*, 28. dubna 1949, s. 2.

⁷⁴ LIEBERMAN, Henry R. CHINA COMMUNISTS GIVE LI THREE DAYS TO AGREE ON TERMS. *The New York Times*. 18. května 1949, s. 1.

⁷⁵ NANKING FALLS. *The Daily News*. 1949, č. 23098, s. 1.

⁷⁶ Nankin padl. *Rudé právo*, 24. dubna 1949, s. 7.

⁷⁷ GIPOULOUX, François. *Gateways to globalisation: Asia's international trading and finance centres*. Cheltenham: Edward Elgar, c2011. s. 191. ISBN 0857934244.

⁷⁸ Šanghaj osvobozena. *Rudé právo*, 26. dubna 1949, s. 2.

⁷⁹ V oblasti Šanghaje zajato 100 000 kuomintangských vojáků. *Rudé právo*, 6. května 1949, s. 2.

13. května „velitelé kuomintanské posádky nařídili vládním úředníkům opustit město do 48 hodin.“⁸⁰. Dne 25. května pak bylo město obsazeno.⁸¹

Americký *The New York Times* se až do poloviny května zmiňuje pouze o tom, že se vojska KS Číny blíží k Šanghaji či obléhají jeho okrajové části. O prvních bojích uvnitř města, konkrétně o použití dělostřeleckých granátů, píše až ve zprávě z 20. května.⁸² První komunistické jednotky se do centra města dostaly 25. května. O den později již deník oznamuje převzetí Šanghaje komunisty.⁸³ Stejně se o Šanghaji zmiňují i australské deníky. *The Daily News* do konce dubna informuje na titulních stránkách o uzavření únikových cest z Šanghaje a jednáních mezi šanghajskými byznysmeny a komunisty o možném smíru pro záchranu jejich majetku.⁸⁴ Ve zprávách těsně před dobytím Šanghaje se objevují i zmínky o úspěšně kuomintangské protiofenzívě proklamované kuomintangským velením.⁸⁵ I přes několik zpráv o neochvějném rozhodnutí KMT bránit město do posledního muže⁸⁶, nacionalistické jednotky podle *Sydney Morning Herald* večer 24. května opustily Šanghaj.⁸⁷ Informace o pádu bývalé kuomintangské metropole v ranních hodinách 25. května se pak shodují v mnoha denících.

Zprávy v *Rudém právu* z 26. dubna, zprostředkované francouzskou tiskovou agenturou AFP o tom, že komunistické oddíly doslova obsadily Šanghaj, se tedy zdají nesprávné či mylně přeložené z originálního zdroje. Právě dobytí Nankingu a Šanghaje společně s celosvětovými oslavami svátku práce a Všečínským kongresem mládeže v Pekingu zapříčinilo již zmiňovaný nárůst květnových zpráv týkajících se Číny uveřejněných v *Rudém právu*. Převážně se *Rudé právo* věnovalo vyčíslování počtu dezertujících či zajatých kuomintangských vojáků a informacím o obnově průmyslu a hospodářství v nově osvobozených oblastech.

---

⁸⁰ Evakuace kuomintangských úřadů ze Šanghaje. *Rudé právo*, 14. května 1949, s. 2.

⁸¹ Čínská demokratická armáda osvobodila Šanghaj. *Rudé právo*, 26. května 1949, s. 6.

⁸² FIRST SHELLS FALL WITHIN SHANGHAI. *The New York Times*, 20. května 1949, s. 11.

⁸³ SULLIVAN, Walter. RED TROOPS ENTER SHANGHAI, SHANGHAI IS CALM AS REDS TAKE OVER. *The New York Times*, 25. května 1949, s. 1.

⁸⁴ Shanghai Escape Routes All Cut. *The Daily News*, 25. dubna 1949, č. 23099, s. 1.

⁸⁵ NATIONALIST FORCES CLAIM SUCCESSFUL COUNTER OFFENSIVE. *Queensland Times*, 24. května 1949, č. 19467, s. 1.

⁸⁶ NATIONALIST ARMY DETERMINED TO DEFEND SHANGHAI TO THE LAST MAN. *Queensland Times*, 25. května 1949, č. 19463, s. 1.

⁸⁷ TROOPS LEAVING SHANGHAI. *The Sydney Morning Herald*, 25. května 1949, č. 34765, s. 1.

5.4.2 Světový sjezd obránců míru a Kuo Mo-žuo

V dubnu 1949 se paralelně v Paříži a Praze uskutečnil Světový sjezd obránců míru. Původně bylo naplánováno, že se kongres uskuteční pouze v Paříži za podpory Francouzské komunistické strany. Československo se aktivně do konání sjezdu zapojilo až poté, co se ve Francii objevil problém se zajištěním víz pro některé účastníky z východní Evropy a jiných částí světa. Na této konferenci byl především schválen zákaz atomových zbraní a omezení počtů ozbrojených sil.⁸⁸ Program konference započal 20. dubna. Jejím průběh i znění projevů některých delegátů publikovalo *Rudé právo* na titulních stránkách. V prohlášení z 1. dubna Čína vyjádřila souhlas a podporu těmto mírovým jednáním a oznámila, že čínská delegace bude na této konferenci zastoupena 27 člennou delegací v čele s čínským spisovatelem Kuo Mo-žuem, profesorem Ma Jing-ču a místopředsedou Všečínské federace práce Liou Ning-i.⁸⁹ Podle pozdějších zpráv z 23. dubna byla čínská mise 44-členná. Čínská delegace byla také jednou z těch, kterých se týkal francouzský vízový problém. Na zasedání pražské části dostali slovo také čínští zástupci. Hned v úvodu Kuo Mo-žuo ostře zkritizoval francouzskou vládu, která jeho delegaci zabránila vstupu do Francie. Vinu na tomto jednání nesly dle jeho názorů Spojené státy americké čímž se tak Amerika „dopustila těžkého zločinu tím, že se snaží zmařit posvátnou věc – obranu světového míru.“ Celou situaci pak zhodnotil jako krajně hloupé chování francouzské vlády, která spoléhá na podporu Američanů. Jako příklad dále uvádí Čankajška a jeho neúspěšné pokusy o ovládnutí Číny, které i přes americkou pomoc ztroskotaly. V závěru svého projevu kromě kritiky kuomintangské vlády a USA, Francii varuje před stejným osudem, jaký stihl KMT pokud bude nadále loutkou Spojených států. Mimo jiné v této závěrečné části vyčísluje kolik KS Číny zlikvidovalo reakcionářů, kolik vojenského materiálu porážkou KMT získali nebo kolik Američané investovali do podpory KMT⁹⁰. I další dva zmínění představitelé Číny na konferenci přispěli svými projevy. Jednalo se o vyjádření neohroženosti čínského lidu bojujícího za mír a zvyšování hospodářské a průmyslové výroby v Číně.⁹¹

Značná pozornost je věnována postavě Kuo Mo-žua, jakožto vedoucí zástupce celé čínské delegace. Článek otištěný v *Rudé právo* z 24. dubna s názvem „Mluvčí

⁸⁸ ORT, Alexandr. *Česká zahraniční politika*. 2. upr. vyd., 2009. s. 147.

⁸⁹ Čínský lid plně podporuje Světový sjezd na obranu míru. *Rudé právo*, 1. dubna 1949, s. 2.

⁹⁰ Projev čínského delegáta. *Rudé právo*, 23. dubna 1949, s. 1.

⁹¹ Pozdravy vítězí Číny. *Rudé právo*, 26. dubna 1949, s. 2.

bojují v Číně“ v krátkosti představuje postavu Kuo Mo-žua. Autor článku zmiňuje kromě jeho akademických zásluh také některá z jeho literárních děl. Ve spodní části stránky jsou pak kresby několika delegátů, mezi nimiž je také Kuo Mo-žuo, Ma Jing-ču a jistý básník E-mi Siao, což bylo nejspíše pouze umělecké jméno.⁹² Během pobytu čínské delegace v Praze se Kuo Mo-žuovi dostalo další akademické pocty. Dne 26. dubna oznámil předseda poslanců J. Drda, že se Karlova Univerzita v Praze rozhodla udělit čínskému delegátovi čestný titul doktora filozofie. Slavnostní promoce se uskutečnila 27. dubna za účasti mnoha vysokých českých státníků. O den později byla informace otištěna na titulní straně *Rudého práva*.⁹³

Podle sloupku v deníku *Kalgoorlie Miner* se pařížský vázový problém týkal přibližně 300 delegátů. Postup francouzské vlády kritizoval například i francouzský zástupce kongresu profesor Frédéric Joliot-Curie.⁹⁴ Podle jiného článku ze stejného deníku se dokonce jednalo o 400 delegátů. Během této mírové konference byla také oznámena zpráva o osvobození Nankingu čínskou komunistickou armádou. Tuto novinku komunistická část kongresu ocenila hlasitým potleskem ve stoje.⁹⁵ Během konference byl jmenován Výbor světových ochránců míru, jemuž předsedal Frédéric Joliot-Curie. Výbor se skládal ze 13 významných představitelů kongresu, mezi nimiž byl také Kuo Mo-žuo.⁹⁶ O událostech mírového kongresu ve spojitosti s Čínou informují dostupné zahraniční noviny poměrně sporadicky. Kromě již zmíněných informací se v této souvislosti vyskytl pouze článek, ve kterém britský člen delegace Harvey Moore prohlásil, že „kongres nemůže být mírovým a zároveň podporovat válku v Číně“, čímž zbylé účastníky zaskočil natolik, že zůstali pouze mlčky sedět.⁹⁷

Z pohledu množství a objektivnosti se tedy *Rudé právo* o tomto tématu zmiňuje poměrně propagandisticky. Fakt, že se zmínky o čínských delegátech objevovaly v *Rudém právu* více než v tisku zahraničním je sice chvályhodný, avšak jejich obsah za zprávami zahraničními již značně pokulhává. Jednalo se totiž o pouhé memorování politických proslovů a vyzdvihování čínských politických zástupců. Zahraniční tisk se naopak, ačkoli s nižší četností o Číně zmiňuje v souvislostech většího významu jako

⁹² Mluvčí bojující Číny. *Rudé právo*, 24. dubna 1949, s. 3.

⁹³ Kuo Mo-žo čestným doktorem Karlovy university. *Rudé právo*, 28. dubna 1949, s. 1.

⁹⁴ RED "PEACE CONGRESS". *Kalgoorlie Miner*. 21. dubna 1949, roč. 50, č. 14470, s. 5.

⁹⁵ PEACE CONGRESS: Nanking Freed. *Kalgoorlie Miner*. 25. dubna 1949, s. 5.

⁹⁶ COURAGE! – PARIS PEACE CONGRESS MESSAGE TO WORLD. *Northern Standard*. 13. května 1949, roč. 4, č. 155, s. 6.

⁹⁷ Reds Were Shocked. *Sunday Times*. 24. dubna 1949, č. 2670, s. 1.

například zvolení Kuo Mo-žua jakožto zástupce Číny do Výboru světových ochránců m fu.

5.4.3 Odstoupení Čankajška z pozice prezidenta

Zpráva o odstoupení lídra nacionalistické Číny se v českém tisku objevila v sobotu 22. ledna 1949. V pozici prezidenta jej nahradil Li Cung-žen. Čankajškovo odstoupení bylo prezentováno jako historický mezník v čínské historii. „Čankajšek byl symbolem čínského fašismu, korupce, zrady, byl představitelem velkoburžoasie, která žádala o zahraniční intervenci proti vlastnímu lidu. Čankajškův pád je největší porážkou amerického imperialismu, který se ukázal bezmocným proti jednotné vůli lidu.“ Celý tento akt byl však pouze zastíracím manévrem, jak píše *Rudé právo*.⁹⁸ Demokratický rozhlas vyzval kuomintangské úřady, aby byl Čankajšek zatčen jako válečný zločinec, který se provinil proti svému vlastnímu lidu. Současně bylo jeho zatčení součástí 8 bodů pro uzavření míru mezi KS Číny a KMT vydaných Mao Cetungem.⁹⁹ Žádost o zatčení se v tisku znovu objevila 1. února. Nacionalistická vláda nadále pokračovala ve své dosavadní činnosti, v níž měl i přes odstoupení z funkce stále hlavní slovo Čankajšek. O den později, 2. února, kuomintangská vláda v Nankingu oficiálně odmítla Čankajška zatknout. Společně s ním mělo být zadrženo dalších 53 válečných zločinců.¹⁰⁰ Na konci dubna byl „Čankajšek podle zprávy francouzského rozhlasu ustanoven předsedou Nejvyššího kuomintangského správního výboru.“¹⁰¹ 25. května jej úřadující prezident Li Cung-žen vyzval, aby se znovu ujal funkce prezidenta.¹⁰² Poslední zprávou týkající se politického působení Čankajška v rámci nacionalistické vlády v *Rudém právu* bylo jeho obvinění ze zrady zásad Sunjatsena, zakladatele Čínské republiky, několika desítkami civilních a vojenských úředníků, profesorů a členů KMT.¹⁰³

Celá politika Čankajškovy rezignace byla prezentována jako dobře promyšlený úskok pro oddělení komunistického útoku. S tím se pojítakém rovná jednání která se

⁹⁸ Čankajšek odstoupil-Demokratická armáda 50 km od Nankinu. *Rudé právo*, 21. ledna 1949, s. 2.

⁹⁹ Čínští demokraté žádají zatčení Čankajška. *Rudé právo*, 28. ledna 1949, s. 2.

¹⁰⁰ Stávky jihočínských železničářů na podporu demokratů. *Rudé právo*, 2. února 1949, s. 2.

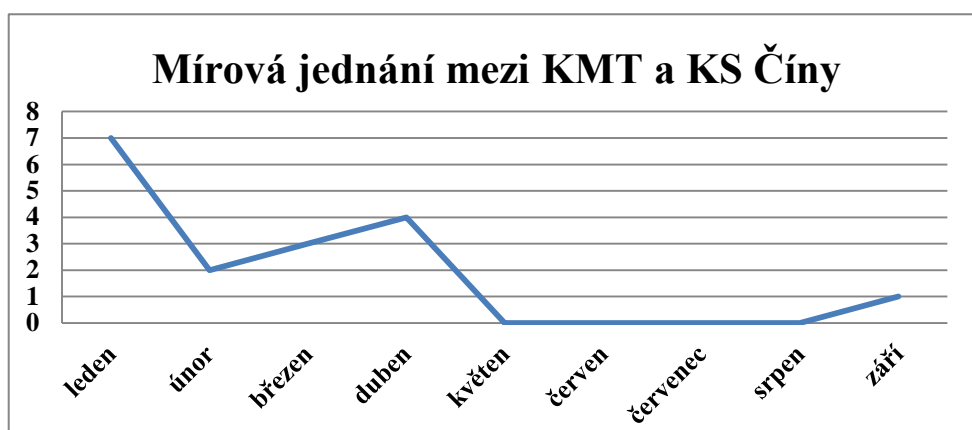
¹⁰¹ Čínská demokratická armáda osvobodila 2,601. 000km² s obyvatelstvem více než 200 milionů. *Rudé právo*, 29. dubna 1949, s. 2.

¹⁰² Čínská demokratická armáda osvobodila Šanhaj. *Rudé právo*, 26. května 1949, s. 6.

¹⁰³ Vítězný postup čínské lidové armády. *Rudé právo*, 16. srpna 1949, s. 2.

zakládala na jeho odstoupení z vedoucí funkce hlavy státu a jeho následném zatčení. Názorně je tento průběh vidět na počtu mírových jednání mezi KMT a KS Číny během prvních 4 měsíců roku 1949. Když se v lednu Čankajšek oficiálně vzdal prezidentského křesla, byl počet mírových jednání prezentovaný *Rudým právem* poměrně vysoký - 7 zpráv. Poté co kuomintangská vláda i přes opakovanou žádost komunistů o Čankajškovo zatčení nereagovala, ba dokonce tuto žádost oficiálně odmítla, počet mírových jednání klesl na polovinu. V květnu, kdy jej úřadující prezident Li Cung-žen vyzval, aby se znovu ujal funkce prezidenta, se již neobjevila jediná zpráva o možném smíru mezi oběma stranami. Poslední výkyv, který lze na grafu níže vidět v září, byla zpráva o vzbouření kuomintangských jednotek v provincii Kan-su a jejich přijetí Maových mírových podmínek. Viz graf č. 3 (Mírová jednání mezi KMT a KS Číny).

graf č. 3 Mírová jednání mezi KMT a KS Číny zdroj dat: Rudé právo 1949

Ve světovém tisku se zprávy o Čankajškově budoucí možné rezignaci objevovaly již od prvního dne roku 1949. Ve svém novoročním projevu vyjádřil kuomintangský prezident své odhodlání odstoupit z pozice prezidenta, pokud by komunisté své tvrzení o míru mysleli opravdu upřímně. Naráží tím na fakt, že dle jeho názoru by i po uzavření míru nadále pokračovaly boje mezi oběma tábory.¹⁰⁴ Objevují se také zprávy o neposlušnosti některých vysoce postavených kuomintangských generálů, kteří se svým chováním pokouší Čankajška přimět k rezignaci. Podle zpráv tiskové agentury Australian Associated Press (AAP) a americké United Press (UP) vyzvali generálové prezidenta republiky, aby zvažil „dovolenou“.¹⁰⁵ Tento nátlak se stupňoval natolik, že v polovině ledna se Čankajšek sešel s kuomintangskými představiteli, aby společně

¹⁰⁴ CHIANG "PREPARED TO RESIGN". *The West Australian*. 1. ledna 1949, roč. 65, č. 19489, s. 4.

¹⁰⁵ Chiang Asked to Take "Vacation". *Northern Star*. 8. ledna 1949, s. 1.

projednali možné podmínky přijetí 8 mírových bodů Mao Cetunga.¹⁰⁶ „Část Číny může být stále ještě uchráněna před komunisty, ale pouze za předpokladu, že bude Čankajšek nahrazen.“ Takto vyjádřil stanovisko Spojených států amerických k tehdejší situaci v Číně předseda amerického výboru zahraničních věcí Sol Bloom.¹⁰⁷

Dne 21. ledna se v australském tisku již objevují první zprávy předpovídající Čankajškovu brzkou rezignaci. Nacionalistický vládní kabinet odsouhlasil i přes Čankajškovo mlčení uzavření míru s komunisty. O den později Čankajšek z prezidentského postu skutečně odstoupil. Jeho rezignace byla prezentována jako „odchod do důchodu“. V pozici prezidenta jej okamžitě nahradil Li Cung-žen. Současně s Čankajškovou rezignací byla odložena i evakuace hlavního města Nankingu.¹⁰⁸ V dostupné databázi australských novin z roku 1949 o této události psal snad každý menší či větší deník, často na titulních stránkách. Během 48 hodin od rezignace započala mřová jednání mezi KMT a KS Číny. Autor článku v australském *Barrier Daily Truth* dokonce zmiňuje, že komunistické deníky, kterým bylo i *Rudé právo*, předkládají Čankajškovu rezignaci jako „podvrh, úskočný manévr, který však nemůže čínské komunisty nijak oklamat.“¹⁰⁹ Ve zprávách z 27. ledna komunisté požadují zatčení Čankajška a dalších válečných zločinců. Dokud se takto nestane, odmítají dále jednat o míru mezi oběma stranami. Výměnou za zatčení bývalého prezidenta nacionalistické Číny nabídli úřadujícímu prezidentovi Li Cung-ženovi amnestii, což například *Rudé právo* vůbec nezmiňuje.¹¹⁰ Ve zprávě z 1. února *Newcastle Sun* nacionalisté odmítli jak zatčení Čankajška, tak také zatčení zbylých válečných zločinců.¹¹¹

O Čankajškově odstoupení se zahraniční tisk oproti českému vyjadřuje více věcně. Zmiňuje pouze objektivní fakta, jež nejsou nijak emočně zabarvena či hyperbolizována vzhledem k postavě Čankajška a kuomintangskému režimu, tak jako tomu bylo v *Rudém právu*. Zprávy byly také fakticky obsáhlejší, díky čemuž působí zahraniční zprávy o Čankajškově rezignaci z pohledu čtenáře více věrohodně a objektivně.

---

¹⁰⁶ Chiang Conferring On Communist 8-Point Peace Terms. *The Canberra Times*. 17. ledna 1949, roč. 23, č. 6795, s. 1.

¹⁰⁷ U. S. OPINION ON CHINA. *Goulburn Evening Post*. 17. ledna 1949, s. 5.

¹⁰⁸ CHIANG KAI SHEK RESIGNS PRESIDENCY OF CHINA. *The Canberra Times*. 22. ledna 1949, roč. 23, č. 6800, s. 1.

¹⁰⁹ Nationalists Will Negotiate With Communists For Peace. *Barrier Daily Truth*. 24. ledna 1949, č. 12766, s. 1.

¹¹⁰ CHINESE GOVERNMENT MOVING TO CANTON. *Daily Mercury*. 27. ledna 1949, roč. 83, č. 23, s. 1.

¹¹¹ RED DEMANDS REJECTED. *The Newcastle Sun*. 1. února 1949, č. 9699, s. 5.

Na zprávách v *Rudém právu* je naopak jasně vidět vliv komunistického režimu a propagandy, která se po únorovém převratu 1948 stala pro prezentaci zpráv důležitější než objektivnost zprostředkovaných informací.

5.4.4 Vytvoření ČLR

22. září 1949 bylo „na zasedání Čínského lidového politického poradního shromáždění v Pekinu oficiálně oznámeno vytvoření Čínské lidové republiky a ustavení ústřední čínské lidové správy.“ Zpráva o založení ČLR byla v *Rudém právu* otištěna o den později jako hlavní zpráva na titulní straně. V tiráži deníku bylo uvedeno: „*Plamenný pozdrav hrdinnému čínskému lidu a jeho lidové republice!*“. Zpráva kromě informace o vytvoření ČLR obsahovala, hodnoceno podle rozsahu, i kompletní projev předsedy KS Číny Mao Cetunga při zahájení zasedání.¹¹² Po tomto oznámení se strhla vlna blahopřejných telegramů zasílaných Číně z celého světa. Telegram ÚV KSČ byl otištěn 24. září. Společně s ním obsahovalo toto sobotní vydání *Rudého práva* nejvíce článků týkajících se Číny otištěných v jeden den za celé zkoumané období - 3 zprávy. Budoucí směřování nového komunistického státu vystihoval titulek na straně 2 – „*Nová Čína půjde za vedení komunistické strany a s podporou SSSR k socialismu.*“¹¹³ Poprvé se také objevila zmínka o Číně na poslední straně pražského vydání deníku v rubrice *Pražský den* zmiňující se o tom, že „na schůzi ústředního národního výboru hl. města Prahy náměstek primátora J. Krosnář navrhl, aby ústřední národní výbor zaslal do Pekinu blahopřejný telegram.“¹¹⁴ Mezi gratulanty se objevuje například také jméno tehdejšího předsedy Česko-čínské společnosti Jaroslava Průška. Ve stejný den následuje osmi bodové programové prohlášení Čou En-laje na Čínském lidovém politickém poradním shromáždění (ČLPPS) zabírající téměř polovinu strany rubriky zahraničních zpráv.¹¹⁵ Na plenárním zasedání ČLPPS dne 29. září představitelé KS Číny rozhodly o přesunutí nového hlavního města do Pekingu. Dále byl také odsouhlasen návrh nové čínské vlajky – „na rudém základě je v levém dolním rohu pěticípá zlatá hvězda a nad ní oblouk, jenž tvoří čtyři menší zlaté hvězdy.“¹¹⁶ V říjnu na tyto zprávy navazuje

¹¹² Lidová republika čínská vyhlášena. *Rudé právo*, 23. září 1949, s. 1

¹¹³ Nová Čína půjde za vedení komunistické strany a s podporou SSSR k socialismu. *Rudé právo*, 24. září 1949, s. 2

¹¹⁴ Pozdrav Prahy hlavnímu městu lidové demokratické Číny. *Rudé právo*, 28. září 1949, s. 4

¹¹⁵ Pozdravné telegramy k proklamaci Čínské lidové republiky; Hlavní zásady výstavby Čínské lidové republiky. *Rudé právo*, 29. září 1949, s. 2

¹¹⁶ Sinkian - jedna z největších čínských provincií - se připojil k Čínské lidové republice. *Rudé právo*, 30. září 1949, s. 2

oficiální vyhlášení nové komunistické vlády a zvolení Mao Ce-tunga předsedou ústřední vlády ČLR.

Ačkoli byla ČLR oficiálně vyhlášena 1. října, v československém tisku se zprávy o vytvoření nové lidové republiky objevují již od 23. září. Všechny události o vytvoření ČLR, kromě pozdravných telegramů, jsou prezentovány poměrně rozsáhlými články, které se svým rozsahem rovnají například zprávám o Severoatlantickém paktu. Koncem září se tak také prudce zvýšil počet zpráv s politickou tematikou. Viz graf č. 4. (Proslovy a politická rozhodnutí). Dubnový vrchol křivky se týká Světového kongresu obránců míru a období po dobytí Nankingu.

graf č. 4 Proslovy a politická rozhodnutí

zdroj dat: Rudé právo 1949

Zahraniční zprávy komentují události vytvoření ČLR poměrně obsáhleji. Podle diplomatického zpravodaje britské tiskové agentury Reuters je Velká Británie připravena „de facto“ uznat čínskou komunistickou vládu jakmile bude jako taková oficiálně vyhlášena („de facto“ uznání znamená, že vláda státu udělující tento status pouze uznává, že daná vláda vykonává fyzickou správní kontrolu nad svým územím. Jedná se tedy o skutečnou (de facto), nikoli právní (de jure) státní věc). Informují o tom australské noviny *News* z 22. září na straně 14.¹¹⁷ Americká tisková kancelář Associated Press (AP) a britská Reuter byly první ze zahraničních zpravodajských agentur, které o vytvoření ČLR informovaly téměř okamžitě po proklamaci čínskou stranou. Většina deníků, stejně jako *Rudé právo*, otisklo zprávu až druhého dne. Zahraniční zprávy z 23. září se však již rozcházejí v informaci o uznání či neuznání komunistického režimu v Číně. Podle zprávy australského deníku *News* zmíněného výše

¹¹⁷ U. K. DECISION ON CHINA. *News*. 22. září 1949, roč. 53, č. 8153, s. 14.

je Velká Británie evidentně nakloněna „de facto“ uznat komunistickou vládu téměř okamžitě. Postoj Spojených států amerických je v této otázce naopak více rozvášný (dosl. „going slow in the issue of recognition of the Chinese Communist administration“). Současně se USA, Velká Británie a Francie dohodly, že před výsledným rozhodnutím o uznání komunistické vlády v Číně budou tuto věc vzájemně konzultovat. Situaci komplikoval také fakt, že USA udělila na Čínu exportní embargo na veškeré zbraně a stroje, které by mohly jakkoli zvýšit průmyslovou výrobu v zemi. Ke stejnému jednání pak USA vyzvaly i několik dalších zemí.¹¹⁸

Nová „vláda ČLR nebude mít žádného prezidenta, kabinet a ani nebude následovat model centrální vlády Sovětského svazu“, tak zněla zpráva otištěná v americkém *New York Times* z 23. září.¹¹⁹ V této době se v zahraničním tisku objevují také zprávy, v nichž Čína na Valném shromáždění OSN oficiálně „obžalovala Sovětský svaz z porušení Sino-sovětské smlouvy ohrožením čínské politické nezávislosti a územní integrity“.¹²⁰ O zařazení tohoto bodu do jednání Valného shromáždění však požádal tehdejší zástupce kuomintangské Číny. Ačkoli byl jeho návrh díky americké podpoře přijat, v době, kdy byl projednáván (listopad 1949) již byla vyhlášena ČLR a KMT tak již fakticky nezastupoval jednotnou Čínu. Komunističtí delegáti, mezi kterými bylo i Československo a SSSR, odmítli tedy tento návrh projednat.¹²¹ Dne 1. října se zpráva o jednání kuomintangského zástupce objevila také v poměrně rozsáhlém článku *Rudého práva* na straně 2. Jednalo se proslav sovětského delegáta k této otázce.¹²² O den později byl na straně 3 otištěn také projev českého ministra zahraničí Vladimíra Clementise. Oba delegáti na Valném shromáždění jednomyslně odmítli nařčení kuomintangského diplomata z porušení Sino-sovětských smluv či jakoukoli vinu SSSR na pádu nacionalistické Číny.¹²³ Proslavy obou delegátů jsou dle rozsahu otištěny v plném znění. Ve srovnání s *Rudým právem* se zahraniční tisk touto informací zabývá jen okrajově.

---

¹¹⁸ NO WAR GOODS FOR CHINESE. *The Courier-Mail*. 24. září 1949, č. 4003, s. 4.

¹¹⁹ SULLIVAN, Walter. Regime to Have No President. *The New York Times*. 23. září 1949, s. 2.

¹²⁰ BREACH OF SINO-SOVIET TREATY ALLEGED BY CHINA. *The Canberra Times*. 29. září 1949, č. 6713, s. 1.

¹²¹ TRHLÍK, Z. *Československo-čínské vztahy I*. 1985. s. 25–27.

¹²² Projev A. J. Vyšinského v generálním výboru k provokačnímu návrhu kuomintangského delegáta. *Rudé právo*, 1. října 1949, s. 2.

¹²³ Projev ministra Clementise o provokačnímu návrhu zástupce kuomintangské Číny. *Rudé právo*, 2. října 1949, s. 3.

Záříjové vytvoření ČLR bylo tedy dle zahraničního i domácího tisku nejdůležitější informací za celé zkoumané období roku 1949. Tento fakt také zapříčinil razantní nárůst zpráv z kategorie politických prohlášení a proslovů v měsíci září.

5.4.5 Vyhlášení a uznání ČLR

23. září 1949 byla vytvořena Čínská lidová republika. Oficiální vyhlášení nového komunistického státu bylo očekáváno během následujících 2 týdnů. Předpokládaným datem vyhlášení čínské ústřední vlády se stal 10. říjen, jelikož v tento den byla založena také první Čínská republika v roce 1911.¹²⁴ Kvůli jednodennímu zpoždění, s kterým byly publikovány všechny zahraniční zprávy v československém *Rudém právu*, se 1. října objevila pouze zpráva, na základě které bude „*Mao Ce-Tun předsedou ústřední vlády Čínské lidové republiky*“. Na jeho zvolení se jednotně shodli všichni účastníci záříjového zasedání ČLPPS.¹²⁵

Podle zprávy sovětské tiskové agentury TASS uznal Sovětský svaz ČLR 2. září. *Rudé právo* o tom informuje s dvoudenním zpožděním na titulní straně. Ve stejné zprávě je přidáno sdělení z 3. října, ve kterém také Bulharsko uznává legitimitu ČLR a její vlády. Důvodem tohoto zpoždění byl fakt, že 3. října *Rudé právo* vůbec nevyšlo. Dne 4. října otisklo *Rudé právo* také celé znění proslovu Mao Cetunga, který zde hovoří o velkém vítězství komunistické armády a hrdinném čínském lidu, o vyhlášení nové republiky, jejím personálním složení a hlavním městě Pekingu. Současně prohlašuje, že „*ústřední lidová vláda je jedinou zákonnou vládou, která reprezentuje všechny lid Čínské lidové republiky*“ a jako taková „*je ochotna navázat diplomatické styky s kterýmkoliv jiným státem který je ochoten řídit se zásadami rovnosti, vzájemné úcty, respektování územní celistvosti a suverenity*.“¹²⁶

Československo uznalo ČLR 4. října 1949. Jednalo se o hlavní „zprávu ze zasedání vlády“ na titulní straně vydání *Rudého práva* z 5. října. V tiráži deníku stálo: „*Jen Velká říjnová revoluce umožnila osvobození čínského lidu z pout imperialismu. Proto patříme do protiiperialistické fronty, vedené Sovětským svazem!*“ vycházející z proslovu Mao Cetunga k 28. výročí založení KS Číny. Souběžně československá vláda ukončila veškeré diplomatické styky s kuomintangskou vládou v Kantonu

¹²⁴ New central Govt. CHINESE REDS' PLANS. *The Courier-Mail*. 26. září 1949, č. 4004, s. 4.

¹²⁵ Mao Ce-Tun předsedou ústřední vlády Čínské lidové republiky. *Rudé právo*, 1. října 1949, s. 2.

¹²⁶ SSSR uznal Čínskou lidovou republiku. *Rudé právo*, 4. října 1949, s. 1.

a odvolala odtud své diplomatické zástupce. 4. října uznalo legitimitu ČLR kromě Československa taktéž Polsko, Maďarsko a Rumunsko.¹²⁷ V krátkém sdělení z 6. října poslalo představenstvo Ústřední rady odborů ČSR blahopřejný telegram Ústřední radě odborářů ČLR. Ve stejný den zprostředkovala sovětská tisková agentura TASS „Světový ohlas ustavení čínské lidové republiky“. Na příkladu čtyř, potažmo tří států, v krátkosti prezentuje reakci zahraničního tisku na vyhlášení ČLR. Jedná se o Polsko, Bulharsko, Spojené státy americké a Velkou Británii. USA jsou zde ale fakticky nahrazeny informací týkající se Velké Británie. Za zmínku stojí poslední věta článku, ve které britský zpravodaj denku *Daily Express* vyjadřuje obavu, že „navázání diplomatických vztahů mezi ČLR a SSSR může vyvolat krizi v Radě bezpečnosti OSN, protože Čína je jedním ze stálých členů, který má právo veta“.¹²⁸

V dostupné databázi australských novin z října roku 1949 stoupl počet článků, ve kterých se hovoří o ČLR oproti září dvojnásobně. I přesto se stejně jako v *Rudém právu* nevyskytuje žádný článek, který by oznamoval oficiální vyhlášení ČLR z 1. října 1949 jak je tato událost uváděna ve všech historických publikacích. Zprávy otištěné 1. října se zmiňují pouze o tom, že oficiální ústřední vláda nové ČLR byla zvolena 30. září. Do jejího čela byl zvolen Mao Cetung. Dále se australský tisk věnuje personálnímu složení nové vlády, ve které zasedne například také vdova po Sunjatsenovy či vojenský generál Ču Te. Proč je tedy jako datum založení ČLR uváděn právě 1. říjen, když se převážná většina informací o založení republiky týkala období několika týdnů před tím? Na tuto otázku odpovídají až zprávy z pondělí 3. října. Ty uvádějí, že 1. října 1949 nový předseda vlády Mao Cetung za velkolepých oslav na náměstí Tchien-an-men před bránou Zakázaného města v Pekingu slavnostně vyhlásil vytvoření nové čínské vlády.¹²⁹ V československém tisku je tato informace prezentována velmi vágně. Hovoří pouze o tom, že předseda ústřední lidové vlády ČLR Mao Cetung přednesl u příležitosti utvoření této vlády projev, jehož překlad v plném znění v podstatě vyplňuje zbytek celé zprávy.¹³⁰ Ani v zahraničním tisku se nejedná o zprávy na titulních stránkách. Většinou se tato informace pojí s dalšími body jako například přiblížení budoucí administrativy nového režimu diktatury proletariátu nebo vytvoření nové čínské hymny, vlajky a přesunutí hlavního města do Pekingu. Během

¹²⁷ Československo uznalo Čínskou lidovou republiku; Polsko, Maďarsko a Rumunsko uznávají Čínskou lidovou republiku. *Rudé právo*, 5. října 1949, s. 1–2.

¹²⁸ Světový ohlas ustavení Čínské lidové republiky. *Rudé právo*, 6. října 1949, s. 2.

¹²⁹ COMMUNIST REGIME FOR CHINA. *Sydney Morning Herald*. 3. října 1949, s. 3.

¹³⁰ Ústřední lidová vláda je jedinou zákonnou představitelkou Číny. *Rudé právo*, 5. října 1949, s. 3.

několika dalších dní bylo hlavním tématem zahraničního tisku uznání či neuznání nové komunistické vlády. Velká Británie se oproti USA jevila více nakloněna uznat ČLR a její vládu „de jure“ (právně).¹³¹ Washingtonský korespondent tiskové americké agentury UP prezentuje stanovisko americké vlády, dle kterého se USA momentálně a ani v nejbližší době nechystají komunistickou vládu ČLR oficiálně uznat.¹³²

Z analýzy dostupného periodického zahraničního tisku tak vyplývá že až na zprávy řešící postoj USA a Velké Británie se zprávy o vyhlášení ČLR příliš nelišily. Na druhé straně se *Rudé právo* více než věcným informacím věnovalo přepisu politických proslovů a vládního programu. Mnohdy se jednalo i o celé zprávy, které tvořil pouze samotný politický proslov či programové prohlášení. Zdá se tedy, že ze všech konkrétních zkoumaných událostí se právě informace o oficiálním vyhlášení ČLR nejvíce shodovaly jak v československém tak v dostupném zahraničním periodickém tisku. Oproti přechodnému tématu o vytvoření ČLR je patrné, že samotné vyhlášení, až na zprávy o uznání legitimacy nové vlády dalšími státy, nebylo natolik důležité jako ono samotné vytvoření ČLR z 23. září 1949.

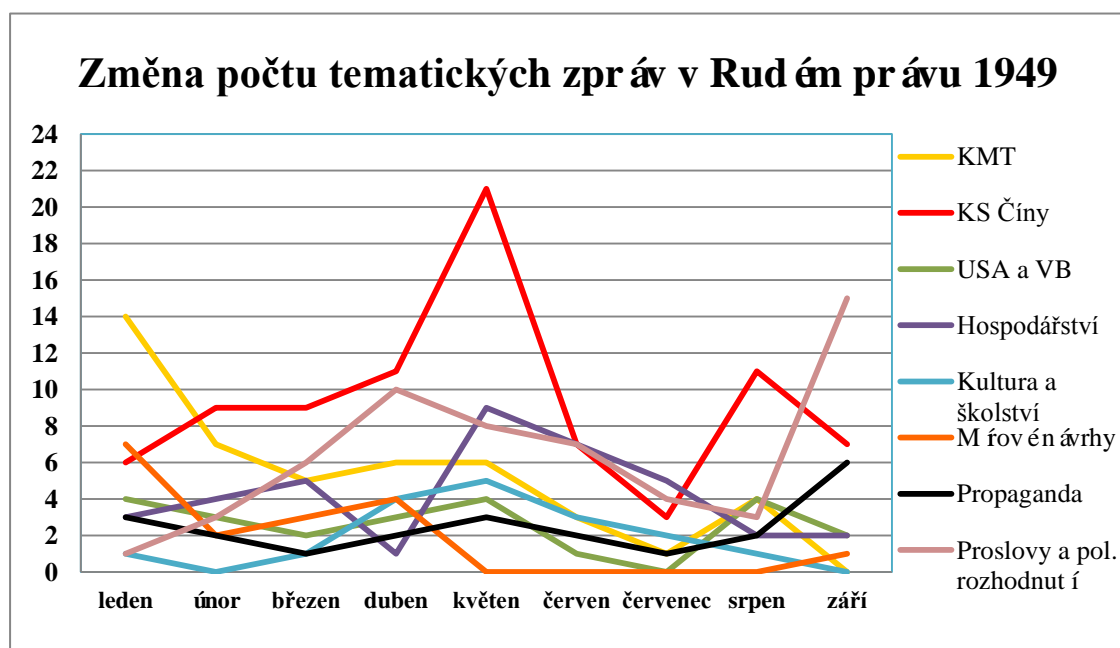
¹³¹ "People's Government" In China. *The Sydney Morning Herald*. 3. října 1949, s. 2.

¹³² NEW CHINESE REGIME. *Morning Bulletin*. 5. října 1949, s. 1.

6 Závěr

V této bakalářské diplomové práci nazvané *Rok založení Čínské lidové republiky (1949) v dobovém československém tisku* jsem se pokusila analyzovat a následně vyhodnotit nejdůležitější fakta týkající se Číny v období roku 1949 před založením ČLR a prvních dní po oficiálním vyhlášení nové republiky. Pokud bychom množství zpráv, které *Rudé právo* během tohoto období otisklo, rozpočítali na počet výtisků deníku, došli bychom k závěru, že po zaokrouhlení se zprávy o Číně objevovaly v průměru jednou za dva dny. Toto číslo je však pouze teoretické, jelikož v některých dnech bylo otištěno i více než jeden článek a v některých dnech se nevyskytl článek žádný. I přesto je ze statistické analýzy vidět, že se československý komunistický deník tématu nově se formující Číny věnoval více, než jsem předpokládala. Z celkového počtu 225 dostupných vydání periodika se ve více než 70 % z nich vyskytoval článek týkající se Číny. V první polovině roku se většinou jednalo o informace o velikosti obsazeného území, počtu osvobozených oblastí a jejich obyvatel nebo množství ukořistěného vojenského materiálu. Po obsazení Nankingu a Šanghaje, dvou největších center Číny konce 20. století se zvýšila především četnost zpráv politických. Počet těchto zpráv se pak nadále zvyšoval i v druhé polovině roku. Detailní znázornění vývoje počtu tematických zpráv v jednotlivých měsících roku 1949 viz graf č. 5 (Změna počtu tematických zpráv v *Rudém právu* 1949).

graf č. 5 Změna počtu tematických zpráv v *Rudém právu* 1949

zdroj dat: *Rudé právo* 1949

Československo v této době prezentovalo převážnou většinu zpráv pod hlavičkou ČTK, hlavní československé tiskové agentury. Téměř identické množství zpráv však tvořily také novinky z tiskové kanceláře Nová Čína a Telepress. Počet zpráv, které pocházely přímo od sovětské agentury TASS, byl velmi nízký a srovnatelný například s britskou agenturou Reuters nebo americkou UP. Rok 1949 byl tedy nejspíše stále ještě přechodným obdobím, kdy i přes připojení ČSR k sovětskému bloku, nebyla ještě úplně aplikována sovětská restrikce vůči zahraničnímu zpravodajství.

Především ve zprávách obsahujících politická rozhodnutí či administrativní vyhlášky lze pozorovat, jak se v roce 1949 projevoval vliv cenzury a propagandy. Většina těchto zpráv se více než na faktické informace zaměřovala na pro čtenáře nepodstatné přepisy projevů či programových prohlášení. Je pravdou, že ona důležitá informace se v textu nakonec objevila, avšak proto, že byla součástí rozvláčeného projevu některého z komunistických představitelů, velmi snadno se tzv. ztrácela v davu. U zpráv o bojích mezi KSC a KMT se nejvíce ujal trend vyčíslování jednotlivých událostí, jelikož pro českého čtenáře bylo nejspíše jednodušší si v závislosti na povědomí o Číně představit např. velikost osvobozeného území v číslech než ve znění „osvobozeno bylo území od Šanghaje až po Su-čou“. Současně prezentace číselných pojmů působila jako velmi dobrá propagace úspěchů a vítězství KS Číny. Zajímavým postřehem je například také fakt, že *Rudé právo* několikrát otisklo žádost čínských komunistů o zatčení a vydání Čankajška jako válečného zločince, ale ani v jedné zprávě nebyl zmíněn ústupek vůči tehdejšímu prezidentovi Li Cung-ženovi, kterému byla za Čankajškovo vydání přislíbena amnestie. Stejně tak se *Rudé právo* nezmiňuje, že kuomintangská vojska už večer před obsazením Šanghaje v poklidu v zástupech opustila město, jehož osvobození tak bylo již spíše formální záležitostí.

Posledním závěrem, který lze z mého výzkumu učinit je, zda se informace o konkrétních událostech lišily v českém a zahraničním tisku. Z pěti vybraných důležitých momentů čínské historie roku 1949 prezentovaných v *Rudém právu* je možné vyčíst, že u událostí týkajících se obsazování či osvobozování jako bylo osvobození Nankingu a Šanghaje (5. 4. 1) se faktické informace příliš nelišily. U událostí týkajících se nejenom Číny, jímž byl pařížský Světový sjezd obránců míru (5. 4. 2), se již český tisk více zaměřuje na ony výše zmíněné proslovy na úkor objektivně důležitějších informací. Jelikož kongres proběhl částečně také v Praze, je zpráva o udělení čestného

doktorátu čínskému zástupci delegace Kuo Mo-žuovi zjevně pro propagaci Československa důležitější, než skutečnost, že byl Kuo Mo-žo zvolen jedním z 13 zástupců Výboru světových ochránců míru. Zpráva o odstoupení Čankajška (5. 4. 3) je naopak mnohem více rozebírána tiskem zahraničním. Domácí tisk se soustředil pouze na co nejdůkladnější prezentaci Čankajška jako nepřítele čínského lidu. Fakta o průběhu jeho odstoupení nebo nabídky amnestie pro Li Cung-žena jakoby v *Rudém právu* vůbec neexistovala. Poslední dvě události – vytvoření (5. 4. 4) a vyhlášení ČLR (5. 4. 5) se již více méně shodují se zprávami zahraničními. Opět se zde však projevila stranická příslušnost našeho státu, kdy politické proslovy a usnesení byly pro prezentaci důležitější než konkrétní informace, kterou takováto prohlášení sdělovala.

Resumé

The aim of my bachelor thesis is to describe how the Czechoslovak press in 1949 presented the last year of Civil War in China before the foundation of the People's Republic of China and the foundation of PRC itself. To analyze this, I used the biggest Czechoslovak daily press, *Rudé právo*, which belonged to Czech Communist Party. Information gained from the analysis was divided into the categories according to the topic they were referring about. Most of the articles in the first half of the year focused on the military success of Chinese Communist Party. The second half of 1949 related more to the political decisions and declarations. For a clearer analysis I attached the result diagrams related to the specific topics.

For demonstration of the attitude of the Czechoslovak press to China in 1949, five of the most prominent topics published in *Rudé právo* were chosen. These were compared with the world press available online. Results of this comparison shows that the articles with military themes were very similar in both Czechoslovak and foreign press. The topics with political themes differed in length of the article and also in the way in which the main information was presented. The Czechoslovak press was more concentrated on political speeches than on the factual information contained in the speech. The greatest difference in the accounts given by the press was when the Czechoslovak press discussed the resignation and request for arrest of KMT leader Chiang Kai-shek. In this case, the foreign press was much more objective and detail oriented than *Rudé právo*.

Seznam literatury a pramenů

Prameny:

Rudé právo – leden 1949 – 7. říjen 1949

Zahraniční novinové články:

BREACH OF SINO-SOVIET TREATY ALLEGED BY CHINA. *The Canberra Times*. 29. září 1949, č. 6713, s. 1.

CHIANG "PREPARED TO RESIGN". *The West Australian*. 1. ledna 1949, roč. 65, č. 19489, s. 4.

Chiang Asked to Take "Vacation". *Northern Star*. 8. ledna 1949, s. 1.

Chiang Conferring On Communist 8-Point Peace Terms. *The Canberra Times*. 17. ledna 1949, roč. 23, č. 6795, s. 1.

CHIANG KAI SHEK RESIGNS PRESIDENCY OF CHINA. *The Canberra Times*. 22. ledna 1949, roč. 23, č. 6800, s. 1.

CHINESE GOVERNMENT MOVING TO CANTON. *Daily Mercury*. 27. ledna 1949, roč. 83, č. 23, s. 1.

COMMUNIST REGIME FOR CHINA. *Sydney Morning Herald*. 3. října 1949, s. 3.

COURAGE!' – PARIS PEACE CONGRESS MESSAGE TO WORLD. *Northern Standard*. 13. května 1949, roč. 4, č. 155, s. 6.

FIRST SHELLS FALL WITHIN SHANGHAI. *The New York Times*. 20. května 1949, s. 11.

LIEBERMAN, Henry R. CHINA COMMUNISTS GIVE LI THREE DAYS TO AGREE ON TERMS. *The New York Times*. 18. května 1949, s. 1.

NANKING FALLS. *The Daily News*. 1949, č. 23098, s. 1.

NATIONALIST ARMY DETERMINED TO DEFEND SHANGHAI TO THE LAST MAN. *Queensland Times*. 25. května 1949, č. 19463, s. 1.

NATIONALIST FORCES CLAIM SUCCESSFUL COUNTER OFFENSIVE. *Queensland Times*. 24. května 1949, č. 19467, s. 1.

Nationalists Will Negotiate With Communists For Peace. *Barrier Daily Truth*. 24. ledna 1949, č. 12766, s. 1.

New central Govt. CHINESE REDS' PLANS. *The Courier-Mail*. 26. září 1949, č. 4004, s. 4.

NEW CHINESE REGIME. *Morning Bulletin*. 5. října 1949, s. 1.

NO WAR GOODS FOR CHINESE. *The Courier-Mail*. 24. září 1949, č. 4003, s. 4.

"People's Government" In China. *The Sydney Morning Herald*. 3. října 1949, s. 2.

RED "PEACE CONGRESS". *Kalgoorlie Miner*. 21. dubna 1949, č. 14470, s. 5.

RED DEMANDS REJECTED. *The Newcastle Sun*. 1. února 1949, č. 9699, s. 5.

Reds Were Shocked. *Sunday Times*. 24. dubna 1949, č. 2670, s. 1.

Shanghai Escape Routes All Cut. *The Daily News*. 25. dubna 1949, č. 23099, s. 1.

SULLIVAN, Walter. RED TROOPS ENTER SHANGHAI, SHANGHAI IS CALM AS REDS TAKE OVER. *The New York Times*. 25. května 1949, s. 1.

Regime to Have No President. *The New York Times*. 23. září 1949, s. 2.

ROOPS LEAVING SHANGHAI. *The Sydney Morning Herald*. 25. května 1949, č. 34765, s. 1.

U. K. DECISION ON CHINA. *News*. 22. září 1949, roč. 53, č. 8153, s. 14.

U. S. OPINION ON CHINA. *Goulburn Evening Post*. 17. ledna 1949, s. 5.

Literatura:

BAKEŠOVÁ, Ivana. *Legionáři v roli diplomatů: československo-čínské vztahy 1918–1949*. Vyd. 1. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2013, 244 s. Varia (Filozofická fakulta Univerzity Karlovy), 12. sv. ISBN 978-807-3084-622.

BAKEŠOVÁ, Ivana. *Československo-Čína 1948–1949*, Olomouc. 1997. 145 s.

BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve XX. století*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 218 s. ISBN 80-244-0611-X.

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. 439 s. ISBN 978-802-4730-288.

BOČKOVÁ, Zuzana. *Pohled na ČLR v současném českém tisku*. Olomouc: Katedra asijských studií 2010. 77 s.

DOUDĚRA, K. a kol. *Naše Rudé právo*. Praha: Vydavatelství ÚV KSČ, 1980. 346 s.

DŘÍMALOVÁ, Lenka. *Česko-čínské vztahy po roce 1945 v oblasti kultury*. Olomouc: Katedra asijských studií 2009. 65 s.

FAIRBANK, John King. *Dějiny Číny*. Vyd. 1., dotisk 1. [i.e. Vyd. 2.]. Překlad Jana Hollanová Olga Lomová Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2004. 693 s. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-919-5.

- FAURE, Justine. *Americký přítel: Československo ve hře americké diplomacie 1943–1968*. Vyd. 1. Překlad Tomáš Kybal. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. 325 s. Válka a mír v moderní době. ISBN 80-710-6750-4.
- FRANĚK, Jiří. *Naše Rudé právo: čtyřicet let časopisu KSČ, který bojuje za pravdu, socialismus a mír*. SVPL, 1960.
- GIPOULOUX, François. *Gateways to globalisation: Asia's international trading and finance centres*. Cheltenham: Edward Elgar, c2011. ISBN 0857934244.
- HOŘENÍ, Zdeněk. *Naše Rudé právo*. Praha: Rudé právo, 1980. 346 s.
- JANOŠEK, Pavel, Petr ČORNEJ a Alena FIALOVÁ. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007–2008. 4 v. ISBN 97880200163174.
- JIANG, Xiangze. *The United States and China*. Chicago: University of Chicago Press, c1988. 200 s. ISBN 02-263-9947-8.
- KAPLAN, Karel a Dušan TOMÁŠEK. *O cenzuře v Československu v letech 1945–1956: studie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994. 183 s. ISBN 80-852-7038-2.
- Kdy, kde, proč a jak se stalo v českých dějinách*. Vyd. 1. Praha: Reader's Digest Výběr, 2001. 480 s. ISBN 80-861-9633-X.
- KNAPÍK, Jiří. *Únor a kultura: sovětizace české kultury 1948–1950*. 1. vyd. Praha: Libri, 2004. 359 s. ISBN 80-727-7212-0.
- KOKLAROVÁ, Markéta. *Odráž čínsko-japonského konfliktu v československém tisku v roce 1937*. Olomouc: Katedra asijských studií 2013. 44 s.
- KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. 310 s. ISBN 978-807-3676-988.

LEE, Shyu-tu a Jack Francis WILLIAMS. *Taiwan's struggle: voices of the Taiwanese*. United Kingdom: Rowman & Littlefield, 2014. 304 s. ISBN 9781442221420.

LYNCH, Michael J. *The Chinese Civil War 1945–49*. Long Island City, NY: Osprey Pub., 2010. 96 s. ISBN 18-417-6671-2.

MAREK, Pavel. *Přehled politick ěho stranictv ě na ůzem ě česk ěch zem ě a Āeskoslovenska v letech 1861–1998*. Vyd. 1. Olomouc: Katedra politologie a evropsk ěch studi ě Filozofick ě fakulty Univerzity Palack ěho v Olomouci, 2000. 403 s. ISBN 80-862-0025-6.

MCLAREN, John D. *Writing in hope and fear: literature as politics in postwar Australia*. New York: Cambridge University Press, 1996. ISBN 05-215-6146-9.

ORT, Alexandr. *Āesk ě zahraniĹn ě politika*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelstv ě a nakladatelstv ě Aleš Āen ěk, 2009. 363 s. ISBN 978-807-3801-311.

Př ěruĹka o nav ěz ěn ě diplomatick ěch styk ů a diplomatick ě zastoupen ě Āeskoslovenska v cizin ě a ciz ěch zem ě v Āeskoslovensku 1918–1985. Praha: Feder ěn ě ministerstv o zahraniĹn ěch v ěc ě. 1987.

RUPNIK, Jacques. *D ějiny Komunistick ě strany Āeskoslovenska*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. 284 s. ISBN 80-200-0957-4.

SCHWARCZ, Vera. *The Chinese enlightenment: intellectuals and the legacy of the May Fourth movement of 1919*. Berkeley: University of California Press, c1986. 393 s. ISBN 05-200-5027-4.

SNYDER, Francis G. *The European Union and China, 1949–2008: basic documents and commentary*. Portland, Or.: Hart, 2009. 1103 s. ISBN 18-411-3724-3.

SPENCE, Jonathan D. *The search for modern China*. 2nd ed. New York: W. W. Norton, c1999. 728 s. ISBN 03-939-7351-4.

TAMURA, Eileen. *China: understanding its past*. Honolulu, Hawaii: Curriculum Research, 1997. 262 s. ISBN 08-248-1923-3.

TRHLÍK, Z. *Československo-čínské vztahy I*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1985. 245 s.

VESELÝ, Zdeněk. *Československá zahraniční politika v letech 1945–1949*. Praha: Univerzita Karlova, Státní pedagogické nakladatelství 1989. 118 s.

XIN, Xin. *How the market is changing China's news: the case of Xinhua News Agency*. Lanham: Lexington Books, 2012. 161 s. ISBN 978-073-9150-979.

ZBOŘIL, František. *Československá a česká zahraniční politika: minulost a současnost*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. 434 s. ISBN 978-808-7212-387.

Elektronické zdroje:

Historie. ČTK [online]. 2011 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z:

http://www.ctk.cz/o_ctk/historie/

MARTIN, Kovář. Pečlivé historické účtování. In: *Nakladatelství KAROLINUM* [online]. 2013 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z:

http://www.cupress.cuni.cz/ink2_stat/index.jsp?include=podrobnosti&id=10767&zalozka=4

SUN, Tung-hsun. Some Recent American Interpretations of Sino-American Relations of the Late 1940's: An Assessment. *A Journal of European and American Studies*. 1982, roč. 12, č. 4, s. 29–51. Dostupné z:

http://www.ea.sinica.edu.tw/eu_file/12015755174.pdf

TELEPRES. In: *Vševěd.cz* [online]. 2011 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z:

<http://encyklopedie.vseved.cz/Telepres>